

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

David Daubner

Evropeizace bezpečnostní politiky ČR

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Karolína Spurná

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Karolíny Spurné a že jsem použil výhradně zdrojů, které cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

David Daubner

Obsah

Obsah	5
Úvod.....	7
1. Teoretická část	13
1.1. Definice a teoretické vymezení evropeizace	13
1.2. Evropeizace a sektor bezpečnostní politiky	16
1.3. Priority bezpečnostní politiky EU, Evropská bezpečnostní strategie	19
1.4. Evropská bezpečnostní strategie 2016	21
1.5. Bezpečnostní politika ČR před vstupem do EU.....	22
2. Analytická část.....	24
2.1. Vliv evropeizace na bezpečnostní strategie ČR.....	25
2.1.1. Bezpečnostní strategie 2003	25
2.1.2. Bezpečnostní strategie 2011	28
2.1.3. Bezpečnostní strategie 2015	31
2.1.4. Četnosti priorit Evropské bezpečnostní strategie v Bezpečnostních strategiích ČR	33
2.1.5. Shrnutí.....	34
2.2. Vliv evropeizace na programové prohlášení vlád	35
2.2.1. Programová prohlášení vlád ČSSD 2002-2006	35
2.2.2. Programová prohlášení Topolánkových vlád 2006-2009.....	37
2.2.3. Programové prohlášení Fischerovy vlády 2009-2010	38
2.2.4. Programové prohlášení Nečasovy vlády 2010-2013	38
2.2.5. Programové prohlášení Rusnokovy vlády 2013-2014.....	39
2.2.6. Programové prohlášení Sobotkovy vlády 2014-2017.....	40
2.2.7. Programová prohlášení Babišových vlád 2017-2021	41
2.2.8. Četnosti priorit Evropské bezpečnostní strategie v Programových prohlášeních vlád ČR.....	42
2.2.9. Shrnutí.....	43

Závěr.....	45
Seznam zkratek	48
Použité zdroje.....	49
Abstrakt	56
Abstract	57

Úvod

Bezpečnostní politika je společenská činnost, jejíž pilíře tvoří státní zájmy a cíle, stejně tak jako nástroje k jejich dosažení, směřující ke státní svrchovanosti, územní celistvosti a demokratickým hodnotám, včetně demokratických institucí a ochraně zdraví a života občanů (MVCR, 2021). Jako jedna z nejdůležitějších politik každého státu tak mohla podlehnout různým integračním tlakům nebo fenoménu evropeizace, čímž se bude zabývat tato práce.

Evropská unie prošla mnoha vývojovými stádii a její současná podoba je výsledkem dlouhé evoluce, jejíž výjimkou nebyl ani bezpečnostní sektor. Společná zahraniční a bezpečnostní politika (dále jen SZBP) byla založena v roce 1993 Maastrichtskou smlouvou. Princip rozhodování záleží na jednotlivých členských státech, přičemž ty rozhodují jednomyslně. Česká republika participuje na projektech evropských bezpečnostních struktur více než 17 let. Z počátku čistě hospodářské uskupení se začalo přeorientovávat na unii, ve které členské státy odevzdávají stále více své suverenity na nadnárodní instituce.

Prvním impulzem pro budoucí lepší spolupráci v bezpečnostním sektoru byl summit v St. Malo, kde vznikla britsko-francouzská deklaráce a umožnila vznik EBOP na konci 90. let. V roce 2003 byla publikována Evropská bezpečnostní strategie, kde došlo k prvnímu společnému posouzení hrozeb a stanovení cílů. V roce 2009 Lisabonská smlouva nabyла právní účinnosti, odstranila tak pilířovou strukturu a přejmenovala EBOP na SBOP. Pro bezpečnostní strategii EU je důležitá kooperace s NATO. Nejnovější spolupráce probíhá od roku 2014, kdy Ruská federace anektovala ukrajinský poloostrov Krym (europa.eu, 2020). Ambiciózní je také plán Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky, ve kterém se přední politici EU a NATO shodli na sedmi bodech spolupráce. V závěru této strategie Rada doporučila plné uplatnění Evropského obranného fondu, což posílí obranný průmysl a technologie EU. Rovněž se má stále rozvíjet technologická a průmyslová základna unie. Pro podporu obranného průmyslu unie byl zřízen Evropský program rozvoje obranného průmyslu (EDIDP) v roce 2018. Stěžejní pro SBOP je rovněž období let 2017-2019, kdy došlo ke zřízení Útvaru schopnosti vojenského plánování a vedení (MPCC), který má zefektivnit vojenské mise (Legrand, 2020).

Každý stát má hájit své národní zájmy. V 90. letech bylo cílem ČR se dostat do mezinárodních organizací, především pak do NATO a EU. Tyto dvě organizace se staly klíčovými prvky pro další směřování naší obrany a bezpečnosti. V rámci SZBP nemůže ČR hájit čistě národní zájmy, musí se shodnout s ostatními státy a nalézt kompromisní nebo konsensuální řešení. Dlouhodobě je prioritou nejen ČR podpora demokracie a lidských práv. ČR například stála u zrodu tzv. Východního partnerství, kde pomáhá reformám státní správy nebo s rozvojem občanské společnosti (MZV ČR 2015). V rámci SBOP prosazuje ČR dlouhodobě zvýšení výdajů členských států na obranu, zvýšení nasaditelnosti bojových uskupení EU, lepší nastavení pravidel na obranném trhu, podporu obranných podniků a v neposlední řadě – prohlubování spolupráce s NATO včetně civilních misí. ČR je aktivním členem už od samotného začátku – nejprve jako přistupující a později jako členská země EU. Příkladem je účast ČR na civilních misích, jako je EULEX v Kosovu, EUMM v Gruzii nebo EUPOL v Afghánistánu. Z vojenských misí máme nejpočetnější skupinu v Mali, v rámci EUTM (MZV ČR, 2015). Misí SZBP/SBOP se ČR účastní již od samotného začátku, nejprve jako přistupující a poté jako členská země EU. I když ještě nebyla členskou zemí, tak se podílela na vytvoření Evropské bezpečnostní strategie z roku 2003 (Euractiv, 2006).

S postupným růstem významu EU došlo k jejímu rostoucímu vlivu jak na jednotlivé členské a kandidátské státy obecně, tak na jejich vnitrostátní aktéry, a to v různorodých sférách politiky. Tento proces bývá v současném akademickém významu nazýván jako evropeizace. Podle Risse, Cowlese a Caporasoa se jedná o „*Vznik a rozvoj odlišných struktur správy na evropské úrovni, tedy politických, právních a sociálních institucí spojených s řešením politických problémů, které formalizují interakce mezi aktéry, a politických sítí specializovaných na vytváření směrodatných evropských pravidel*“ (Risse, Cowles, Caporaso 2001). Proces evropeizace se tak nevyhnul ani oblastem bezpečnosti. Hlavním cílem mé práce je zjistit jaký mělo přistoupení do EU vliv na priority bezpečnostní politiky ČR.

Cíle práce, výzkumné otázky

Ze stanovených cílů vyplývají následující výzkumné otázky:

- 1. Jak ovlivnila EU bezpečnostní priority ČR?*
- 2. Do jaké míry se projevíly základní priority EU v bezpečnostních strategiích ČR?*
- 3. Do jaké míry se projevíly základní priority EU v programových prohlášeních vlád ČR?*
- 4. Jaké plynou pozitiva pro bezpečnostní sektor ČR z fenoménu evropeizace?*
- 5. Projevilo se více kvalitativní nebo kvantitativní hledisko evropeizace?*

Ačkoliv bezpečnostní sektor je vnímán jako sféra, která obecně bývá považována za evropeizací méně dotčenou než například ekonomické oblasti (Schmidt-Wellenburg, 2017), předpokládám i přesto znatelný vliv Unie na bezpečnostní sektor ČR. Tento předpoklad opírám o fakt, že ačkoliv vliv Unie na bezpečnostní politiku členských států je velmi limitovaný, situace v kandidátských a čerstvě přistoupiivších státech je odlišná. Kandidátské státy, jsou nuceny sladit své postoje a priority bezpečnostní politiky s oficiálními stanovisky Evropské unie, pokud se chtějí do evropských struktur co nejdříve začlenit. EU vůči nim, na rozdíl od členských států, disponuje mechanismem odměn a trestů. Ne jinak tomu bylo i v případě ČR, která rovněž byla v prvním zkoumaném období v pozici kandidátského státu. Mojí otázkou tak je nejen, zda k evropeizaci bezpečnostní politiky ČR došlo těsně před jejím vstupem, ale rovněž jak se tento trend vyvíjel v čase, tedy v období, kdy ČR již byla členským státem a Unie tak vůči ní o své pákové mechanismy přišla.

Obecně lze říci, že evropští úředníci jsou vůči evropskému integračnímu procesu (včetně bezpečnosti) pozitivně naladěni (Ohrgard, 1997; Sjursene, 2001). Jak tvrdí Olsen, dopad evropských institucí na domácí instituce není dokonalý, univerzální nebo konstantní. Státy si jsou vědomy výhod sdílených informací a týmové práce (Pomorska, 2007). Musíme samozřejmě reflektovat, že tvorba bezpečnostní politiky je často obousměrným procesem a členské státy se díky členství v EU mohou snažit prosazovat a nastolovat své vlastní bezpečnostní priority, nebo se národní a evropské priority mohou překrývat. Například Polsko vstoupilo do EU a začalo své zahraničněpolitické cíle

promítat na evropskou úroveň, především svůj vztah k politice vůči svým východním sousedům, Bělorusku a Ukrajině (Pomorska, 2007).

Časové a geografické vymezení, metodologie

Tato bakalářská práce je jedno-případovou studií. Konkrétněji se jedná o hypothesis testing (Testování hypotéz). Z metodologického hlediska je zde proveden jak kvantitativní, tak kvalitativní výzkum. Druhý zmíněný dokáže problematiku detailně popsat, především bude využita textuální obsahová analýza (content analysis) spolu s metodou komparace. V kvalitativní metodologii však nedokážeme zjistit, jak často se problém vyskytuje. Proto je v této práci zakomponovaná kvantitativní metodologie k získání konkrétních četností daného problému a možnosti zjistit, zdali má stoupající nebo klesající tendenci. V kvantitativním výzkumu je využita kvantitativní obsahová analýza vybraných dokumentů. Ta již byla v minulosti často používána např. u projevů politiků, ale využít jde také u elektronických dokumentů (Vojtíšek, 2012). Na základě existující literatury začínáme předpokladem, že česká bezpečnostní politika je nepochybně poevropštěna. Nevýhodami tohoto typu zkoumání jsou nízká zobecnitelnost a reliabilita. Ve zkoumaných dokumentech převažují kvalitativní informace, které jsou konkrétní a jdou do hloubky dané problematiky. Nelze rovněž opomenout kontext a možné okolnosti, které jsou početné, jako je například konkrétní politika každé z vlád. Obecně jsou možné okolnosti kvantitativního výzkumu důležité a jako komentáře jsou přidány k těmto výzkumům. Z hlediska operacionalizace bude pojem „evropeizace“ znamenat především jestli a jakým způsobem působí EU na bezpečnostní oblast ČR. Budou komparovány Bezpečnostní strategie ČR s bezpečnostními strategiemi EU. Se strategiemi EU budou komparovány také programová prohlášení vlád ČR a pokusím se takto odpovědět na výzkumné otázky. Veškeré tyto primární dokumenty lze nalézt na oficiálních stránkách Ministerstva zahraničních věcí a oficiálních stránkách EU. V této práci bude zakomponováno také kvantitativní hledisko, kde bude zkoumána četnost hlavních bodů EBS v bezpečnostních strategiích ČR a v programových prohlášeních vlád.

Časově je práce vymezena od roku 2002, kdy Špidlova vláda zahájila svůj mandát a vládla tak až do roku 2004, kdy se ČR plně začlenila do unijních struktur. Na druhé straně bude analyzovaný časový úsek ohraničen rokem 2020. Práce bude analyzovat, na kolik se priority Evropských bezpečnostních strategií projeví ve vybraných

bezpečnostních dokumentech ČR. Konkrétně se bude jednat o následující dokumenty: Mezinárodní bezpečnostní strategie ČR z let 2003, 2011 a 2015, spolu s programovými prohlášeními vlád České republiky od roku 2002 do roku 2020. Lze tak retrospektivně analyzovat zahraniční a bezpečnostní cíle ČR a EU.

Analýza literatury

Primární literaturu využitou pro tuto práci představují především zahraniční autoři. Většina zdrojů od těchto autorů bude využita v první, teoretické části pro jasné terminologické ukotvení. Ze současného výzkumu jsem čerpal z díla Andrése Hettyeyeho, který zkoumá proces „deevropeizace“ na příkladu Maďarska, konkrétně za druhé a třetí Orbánovy vlády a zdali k této „deevropeizaci“ vůbec došlo. Na příkladu Polska zkoumá dopady změn v zahraniční a bezpečnostní politice Joanna Kaminská. Z autorů, kteří se zabývají mírou evropeizace na členské státy bych uvedl K. Pomorskou. Ta rovněž řeší evropeizaci zahraniční politiky v Polsku. Stejným tématem akorát s případem Řecka se zabývá T. Exadaktylos. Fredrik Lee-Ohlsson zkoumá švédskou účast v EBOP od jejího vzniku a dopad, který Švédsko mělo na EBOP, ale také rozsah, v jakém EBOP ovlivnila švédskou bezpečnostní politiku. Kniha od Pernille Riekerové umožňuje pochopit, jak EU funguje jako bezpečnostní aktér a jak a do jaké míry ovlivňuje identitu národní bezpečnosti, konkrétně na příkladech Švédska, Finska, Dánska a Norska. Stejná autorka se ve svém dalším díle *From Common Defence to Comprehensive Security Towards the Europeanisation of French Foreign and Security policy?* zabývá vztahem mezi evropskou integrací a národní zahraniční a bezpečnostní politikou – konkrétně tím, jak a do jaké míry vede rozvoj specifické evropské zahraniční a bezpečnostní politiky k přizpůsobení a změnám ve vnitrostátní zahraniční a bezpečnostní politice, tentokrát na příkladu Francie. Pro samotné rozdělení pojmu evropeizace jsem použil článek Bulmera a Radaelliho. Tito autoři popisují jak hlavní dvojí rozdělení a typy, tak i jejich kombinaci. Na několik dalších typů dělí evropeizaci Buller a Gamble ve svém díle *Conceptualising Europeanisation*. Ohledně dalšího dělení na několik typů také přispěl autor K. Featherstone. Minimalistické pojetí řeší ve své práci A. Heritier.

Problematikou suverenity státu v bezpečnostní oblasti se zabývají Raik, Wong a Hill. O propojení bezpečnostní a zahraniční politiky hovoří B. White. Dále budou v první části využívány díla *The Evolving Role of Foreign Ministries in the Conduct of European Union Affairs* od D. Spence. Patříčný vhled do problematiky umožní

Rethinking european union foreign policy od B. Tonra a T. Christiansena. Tito autoři řeší problematiku jednotné zahraniční politiky, která se evropeizace přímo dotýká. Rovněž k tomuto může sloužit working paper *Applying the Concept of Europeanization to the Study of Foreign Policy: Dimensions and Mechanisms* od P. Mullera a N. A. de Flerse, kteří upozorňují na problematiku silných hráčů, kteří mohou utvářet společnou politiku ve svůj vlastní prospěch. Z české literatury je zastoupen článek "Česká republika s SZBP/SBOP: Od pasivní absorpce k aktivní transformaci české zahraniční politiky." od Petra Kratochvíla a kolektivu. Druhá část této práce staví svou analýzu na materiálech čerpaných oficiálních stránek Vlády ČR, Ministerstva zahraničních věcí ČR, Ministerstva obrany ČR a oficiálních stránek EU. Konkrétně se jedná o Evropské bezpečnostní strategie, Bezpečnostní strategie ČR a programová prohlášení vlád. Tato práce je inovativní z důvodu absence takového druhu práce, včetně zvoleného způsobu analýzy a kombinace kvalitativní a kvantitativní dimenze. Bezpečnostní politika je často přehlížena, a jsou tak analyzovány jiné sektory státní politiky.

Struktura práce

Práce je rozdělena do teoretické a analytické části. V první části je zkoumán samotný fenomén evropeizace a jeho možné teoretické adaptace. Tato část je rozdělena do dalších pěti podkapitol. Ty obsahují jak již zmíněné teoretické vymezení, tak i priority bezpečnostní politiky EU, EBS a bezpečnostní politikou ČR před vstupem do EU. Jsou zde představena základní teoretická vymezení autorů se zaměřením na evropeizaci jako takovou. V závěru první části jsou představeny základní bezpečnostní strategie EU, ze kterých se bude vycházet v druhé části. Druhá část se věnuje jednotlivým bezpečnostním strategickým dokumentům a jejich analýze. Tato část je rozdělena do dalších 13 podkapitol, kdy se nejprve analyzují Bezpečnostní strategie ČR 2003-2015 s konečným shrnutím těchto dokumentů a poté programová prohlášení vlád 2002-2020, opět s konečným shrnutím. Každý z těchto dvou bodů ještě obsahuje kvantitativní část, kde je zkoumána četnost primárních bodů EBS v Bezpečnostních strategiích ČR a v programových prohlášeních vlád. Poslední částí této práce je závěr, který je celkovým zhodnocením práce a její rekapitulací.

1. Teoretická část

Již několik desítek let je viditelná snaha EU čím dál více integrovat členské státy a začít federalizovat svou politiku. Stále více pravomocí tak postupem času získávaly ratifikováním nových smluv Evropský parlament a Evropská komise. V mnoha oblastech tak opustily národní vlády své rozhodovací pravomoci a posunuly tak rozhodování na evropskou úroveň. Vliv EU na národní státy je patrný, kdy můžeme pozorovat vliv na tvorbu legislativy národních parlamentů a celkovou národní politiku. Se stále většími pravomocemi rostl také vliv EU. Integrovaná politika se tak nevyhnula ani oblasti zahraničí a bezpečnosti.

1.1. Definice a teoretické vymezení evropeizace

Spolu s větším vlivem EU a evropeizace bylo potřeba tento fenomén analyzovat a dát mu teoretický rámec. Samotnou integrací se začalo zabývat čím dál více analytiků a politologů a se stále větším integračním potenciálem vznikl fenomén evropeizace. I když před více než 40 lety bychom tento pojem hledali v publikační činnosti marně, v současné době je jeho analýza stále častější a zkoumají se vlivy EU na téměř každou politiku národních států. Někteří autoři tento koncept dokonce zpochybňují (Kassim, 2000, s. 235). Vzhledem k novosti tohoto pojmu je možné spekulovat, do jaké míry se podařilo definovat jeho využití. Evropeizace se stala jedním z nejvíce využívaných konceptů, jak lze „měřit“ míru vlivu EU na národní, členské státy. Jiné pojetí výzkumu se zaměřuje na to, jaký vliv mají jednotlivé státy na EU a jak se jim daří v unii prosazovat své názory. Toto jsou dva hlavní rozdíly v pojetí evropeizace. Můžeme je rozlišit na top-down přístup – shora dolů, jak EU působí na své členské státy a bottom-up, zdola nahoru, jak jednotlivé státy působí na EU.

Výše zmíněné dělení může být také zkombinováno, takový přístup se nazývá bottom-up-down. Tento model nejprve analyzuje vytváření politik a institucí v EU a následně jejich tlaky na politiku národních států (Bulmer, 2007). Podobně na evropeizaci pohlíží Radaelli (Radaelli, 2000), který vnímá přizpůsobení domácích politik tlaku EU. Radaelliho druhým bodem je čisté „přizpůsobení“, kdy toto „přizpůsobení“ je jediným výstupem tohoto procesu.

Jim Buller a Andrew Gamble ve svém článku *Conceptualising Europeanisation* dělí evropeizaci na několik dalších typů. Zaprvé je evropeizace definována jako rozvoj institucí správy EU. Zadruhé se evropeizace odkazuje na případ, kdy byly různorodé Evropské formy organizace a správy vyvezeny mimo hranice Evropy. Zatřetí je evropeizace definována jako nástroj k politickému sjednocení Evropy. S ohledem na některé problémy a nepřesnosti těchto definic, nakonec autoři volí tuto: „*Situace, kdy odlišné způsoby evropské správy změnily aspekty domácí politiky.*“ (Buller, Gamble, 2002)

Evropeizace tak způsobila informační boom, kde se stále více analytiků a politologů snažilo porozumět vztahu EU a národních vlád (Featherstone, 2003). Dělení na minimalistický a maximalistický přístup rozdělil britský politolog Kevin Featherstone na celkem 4 významy a její typologizaci:

V evropeizaci jako historickém fenoménu se nejčastěji diskutuje nad exportem kulturních a historických vzorců chování do mimoevropských zemí. Tento vzorec je sporný z mnoha důvodů, ať už nemůžeme přesně definovat Evropu a „Mimoevropu“, stejně tak jako nemůžeme přesně ovlivnit chování různých sociálních, náboženských etnik na daném území a přesně to tak definovat. Nemůžeme tak jasně určit, co přesně v tomto pojetí znamená evropeizace. V pojetí evropeizace jako transnacionální kulturní difúze je brán především v potaz přeshraniční transnacionalismus. Jde o expanzi kultury, idejí a identit přes hranice národních států. Podle tohoto bodu tak dochází k evropeizaci pouze uvnitř Evropy, a ne mimo evropské hranice. Tento bod však trpí stejnými teoretickými problémy jako bod předchozí. Rovněž se predikuje, že proces evropeizace má pouze nepatrnou spojitost s EU. V přístupu adaptace politik, jakým chápeme evropeizaci je v literatuře tento přístup zastoupen asi nejhojněji. Jedná se o míru dopadu politik EU na její členské státy, nebo dopad na jejich veřejnou politiku. Institucionální adaptaci evropeizace chápeme jako tlak členství v EU na jednotlivé instituce, včetně politických stran. Jedná se o tlak spjatý se stále vyšší integrací, povinností plynoucích ze členství, popřípadě z dalšího rozšiřování.

V rámci minimalistického pojetí, kdy jde o vliv Evropské unie na své členské státy, realizovala svůj výzkum politoložka Adrienne Heritier. Autorka dělí tento diskurz na 3 možné přístupy. V prvním z nich se hovoří o přenosu kompetencí na supranacionální úroveň, spolu s evropskou integrací se tak má podílet na společné tvorbě politiky. Takové

pojetí je blízké integračním paradigmatům (Císař 2002). Druhé takové pojetí je vysvětlováno jako opatření přesně definovaných politik EU na existující politiky členských států, spolu s politickými a administrativními procesy a na samotnou strukturu členských států. Toto pojetí je nutné chápat jako jakýsi požadavek pro domácí politické aktéry, případně jako jejich šanci prosadit a posílit svou vlastní pozici (Heritier, 2005). Poslední pojetí je podobné prvnímu bodu dělení u Featherstona. Definuje se jako přímý nebo nepřímý vliv na nečlenské státy unie.

Podobně definuje evropeizaci také Claudia M. Radelli, konkrétně: „...*procesy vytváření, rozšíření a institucionalizace formálních a neformálních pravidel, procedur, politických paradigmat, stylů, ‚způsobů, jak dělat věci‘, a sdílení názorů a norem, které jsou nejprve definovány a konsolidovány v politickém procesu EU a poté inkorporovány do logiky domácího (státního nebo substátního) diskurzu, politických struktur a veřejných politik*“ (Radelli 2004).

Mnoho politologů a analytiků zkoumá, jak ovlivňuje evropeizace jednotlivé členské státy (ať už pomocí kterékoli definice). Jak již víme, Evropská unie si prošla dlouhým vývojem, trvajícím několik desítek let. Postsovětské země, včetně České republiky, přistoupily do Evropské unie až jako jedny z posledních států. Dle Heathera Grabbea můžeme konstatovat, že tyto země byly zasaženy fenoménem evropeizace ve větší míře, než státy západní Evropy – „*lze argumentovat, že jeho účinky jsou pravděpodobně podobné svou povahou, mají však širší záběr a zasahují hlouběji*“ (Grabbe, 2003). Tento autor varuje před zaměňováním pojmu evropeizace, například s pojmem integrace anebo s teorií, že evropeizace není fenoménem rozšíření EU.

1.2. Evropeizace a sektor bezpečnostní politiky

V de facto většině různých politik EU probíhala integrace vesměs rychle a bez větších problémů. To však není případ bezpečnostní struktury, tato oblast zasahuje do tradičně důležitých sfér, jako je suverenita daného státu. V tomto směru je tak integrace v této oblasti citlivější než v oblastech ostatních. Důraz bude kladen především na to, jakým způsobem si státní správa přisvojila spolupráci se svými evropskými protějšky.

Evropeizaci zahraniční politiky lze chápat jako „transformaci ve způsobu, jakým jsou vytvářeny národní zahraniční politiky, ve způsobu, jakým jsou definovány a sledovány profesní role, a v následné internalizaci norem a očekávání vyplývajících ze složitého systému kolektivní evropské politiky“ (Tonra, 2000, s. 229). Dvěma dimenzemi procesu evropeizace jsou *downloading* (nebo harmonizace a transformace národních zahraničních politik podle potřeb a požadavků členství v EU) a *uploading* (národní zahraniční politiky ovlivňující a přispívající k rozvoji společné evropské zahraniční politiky) (Wong, Hill 2011, s. 7). Evropeizace zahraniční politiky je specifická, protože je tato politika tradičně definována jako součást jádra národní suverenity a je považována za odolnější vůči integraci než jiné oblasti politiky (Raik, 2015, s. 441). Pozoruhodný je také relativní nedostatek právně závazných pokynů v oblasti zahraniční politiky (Lightfoot, Szent-Iványi 2014, s. 1259), což činí evropeizační efekty o to více neintuitivní.

Zahraněční a bezpečnostní politika je vzhledem k jiným politikám analyzována v menší míře (Hill, 1996). Důvodů pro to bude celá řada, může to být už samotná podstata těchto politik. EU má v rámci bezpečnostní politiky a SZBP značně omezené pravomoci a je často označována za „slabou“ v této oblasti, včetně vztahů ke členským státům. Pro srovnání je vhodná např. politika v oblasti hospodářské soutěže nebo společný trh. Nicméně se i přes všechny tyto aspekty potvrdilo, že se zahraniční a bezpečnostní politiky členských zemí vstupem do ES, nebo později do EU změnil (White, 2001, s.6). Další z věcí, kterou se tato oblast odlišuje od ostatních politik je proces schvalování agendy (Bulmer, Radaelli, 2004).

Stále zde platí, že státy musí jednat jednomyslně, což může v rámci SZBP výrazně zhoršit akceschopnost, na druhou stranu však budou zachovány multilaterální názory. Hlavními zprostředkovateli mezi národní vládou a EU mají být úředníci působící na obou úrovních. Pro jakýkoli proces změn je typická „bezzubost“ ostatních evropských institucí. Díky těmto bodům lze očekávat, že proces evropeizace bezpečnostního sektoru bude probíhat v rámci dobrovolnosti, a ne v rámci nátlaku.

Také hlasy podporující jednotnou zahraniční politiku časem sílily a do jisté míry se to také dařilo (Tonra, Christiansen, 2004 s. 81). Téměř nikdo by dnes nesouhlasil s tvrzením:

„posunul vedení zahraniční politiky od starého modelu národní suverenity národního státu směrem ke kolektivnímu úsilí, k určité formě sítí na vysoké úrovni s transformalistickými účinky“ (Hill, Wallace, 1996, s. 6)

Především menší státy a jejich diplomaté vidí členství v EU jako možnost mít větší vliv, viditelnost a mít silnější hlas díky EU (Tonra, 2000). Jednotlivé členské státy tak můžou přenést důležité problémy na evropskou úroveň, kdy například Řecko zde přeneslo své problémy s Tureckem v Egejském moři (Economides, 2005). Zatím se však takto evropeizuje převážně zahraniční politika, ne bezpečnostní a obraná, i když s tímto souvisí. Na druhou stranu jsou sledovány tlaky Německa, kdy se pomocí SZBP snaží ovlivňovat vývoj této politiky pro své potřeby (Miskimmon, 2007). Nejsilnější vyjednávací pozici mají také v této politice Francie, Německo a do Brexitu také Velká Británie (Muller, De Flers, 2009, s. 14). Dle sociálně konstruktivistického modelu se mohou jednotliví aktéři vnímat jako kolegové se společnými problémy a zájmy (Smith, 2004, s. 102). EU dokáže svůj vliv prosadit také mezi kandidátskými zeměmi, které mají v případě potřeby uplatňovat opatření jako by byly plnohodnotnými členy (ec.europa.eu, 2021). Většina studií evropeizace se zaměřuje na země, které již do EU vstoupily. Jak již bylo řečeno, tak tlaky na kandidátské země jsou nezanedbatelné a pokyny *acquis communautaire* řeší primárně začátek své účinnosti – část z nich by měla být provedena před přistoupením a které části *acquis* budou předmětem přechodného období po přistoupení (Featherstone, Radaelli, 2003). Mezi problémy nových členských států můžeme zařadit sít' vztahů, vedoucí k plnému podílení se na společném trhu. Úředníci nových členských států tak mají horší vyjednávací pozici a jsou v asymetrické pozici vůči

původním členům. Noví členové tak mohou očekávat vykořisťovatelské jednání a druhořadou funkci (Bignami, 2004).

Na příkladu ukrajinského Krymu lze demonstrovat společná stanoviska a postoje členských států. V roce 2014 Ruská federace protiprávně anektovala ukrajinský poloostrov Krym, a ještě tento rok začala EU s omezujícími opatřeními vůči Rusku. EU tak dokáže prosadit svou zahraniční politiku jednotně, jako celek a dokáže vyvíjet na své členské státy tlak. Toto tvrzení lze podpořit faktem, že všechny země EU uvalily nějaký druh sankcí na Ruskou federaci po anexi Krymu. Míra uvalených sankcí, se však pochopitelně stát od státu lišila. Rada EU poté přijímala opatření, která sankce vůči Rusku ještě zvyšovala (consilium.europa.eu, 2014). Od roku 2014 EU každý rok prodlužuje sankce vůči Ruské federaci a anexi dlouhodobě odsuzuje. Mezi diplomatické sankce můžeme uvést vyloučení Ruska z G8 a zrušení summitů EU-Rusko. EU rovněž podpořila pozastavení přístupových jednání Ruska do OECD a IEA (consilium.europa.eu, 2021). Většina těchto opatření byla prodloužena do roku 2021 a sankce se ještě rozšíří z důvodu uvěznění opozičního politika Alexeje Navalného. EU tak i v tomto případě dokázala využít svých schopností, aby všechny státy tento akt jednohlasně odsoudily. Tlak na kandidátské země je o to větší, EU tak využívá své síly i mimo členské státy.

Výstupem Evropské unie bylo ROZHODNUTÍ RADY 2014/658/SZBP, kde nalezneme první jména na sankční seznam. Často se jedná o poslance Státní dumy, kteří aktivně podporovali vyslání ruských vojsk na Krym, nebo přijali s tím spojené zákony (Rozhodnutí rady, 2014).

1.3. Priority bezpečnostní politiky EU, Evropská bezpečnostní strategie

Stejně jak se primární hrozby po překlenutí milénia proměňovaly, stejně tak se měnily bezpečnostní priority EU, i když samotná bezpečnostní politika této unie byla stará sotva pár let. Většina reálných hrozeb pro EU má v současnosti nevojenský charakter. Díky začlenění bezpečnostní oblasti do EU, získala větší význam (Rašek 2004). Dotýká se tak oblastí jako ekonomika, mezinárodních vztahů, bezpečnosti nebo vojenství. Rozhodující hlas tak mají členské státy, které se musí jednomyslně dohodnout nad daným návrhem. Neexistuje zde žádná nadnárodní instituce, která by koordinovala dané kroky za celek. Evropská komise a Evropský parlament tak mají pouze jakousi dozorčí roli, bez reálných pravomocí.

Před každým zahájením nového funkčního období Evropského parlamentu a Evropské komise stanovuje Evropská rada se všemi čelními představiteli členských států politické priority EU, které jsou souhrnně nazvány strategická agenda. Podle tohoto rámce se vyjasňují priority a řeší se prostředky a cíle k jejich dosažení. Všechny členské země musí být aktivní při řešení této agendy. Strategická agenda rovněž definuje politické cíle EU na budoucích 5 let. Bezpečnostní strategie z roku 2003 byla pod taktovkou tehdejšího vysokého představitele pro obranu a bezpečnost Javier Solany. Tato strategie reflektovala již zmíněnou skutečnost nových hrozeb po začátku nového tisíciletí (Evropská bezpečnostní strategie, 2003).

Tato strategie se věnuje především problémům, jako je mezinárodní terorismus. Ten je vnímán jako celosvětová hrozba a může přímo ohrožovat existenci států, jako příklady se zde zmiňují útoky v Madridu a v Londýně. Na druhou stranu se mnoha útokům zabránilo díky národním, domácím skupinám. Dále jsou zde zmíněny jako velmi škodlivé pro společnost skupiny organizovaného zločinu, která se zaměřuje na obchodování s drogami, lidmi, zbraněmi, mezinárodními podvody a praní špinavých peněz (Evropská bezpečnostní strategie, 2003).

V následující části jsou zbraně hromadného ničení ze strany států nebo i teroristů označeny za potenciálně největší ohrožení bezpečnosti EU. Toto nebezpečí je v posledních letech na vzestupu. Vzhledem k tomuto problému jsou příklady jednotlivých hrozeb ve formě ostatních států. Například Libye svůj program zbraní hromadného ničení zrušila, ale Írán a Severní Korea si v tomto ohledu musí získat důvěru mezinárodního společenství. Vzrůstající zájem o jadernou energii pro civilní účely jsou vnímány jako jedny z největších hrozeb a výzev a měly by být podmíněny zárukami (Evropská bezpečnostní strategie, 2003). Prostředky k cíli jsou zvoleny především preventivně ve formě politického a finančního kapitálu.

Jako hlavní cíle EBS určuje:

- 1) Bezpečnost a stabilitu v okolí EU
- 2) Nutnost se vypořádat se všemi typy hrozeb

Současně se zde neopomíjí důležitost transatlantických vazeb, OSN a Mezinárodního trestního tribunálu. Použití přímé síly se chápe až jako poslední a skutečně nezbytná možnost (Evropská bezpečnostní strategie, 2003). Tento text reflektoval cíle jednotlivých států a různých odborníků v této oblasti. Evropská bezpečnostní strategie je poměrně stručný, avšak pro společnou kooperaci velmi důležitý dokument. Vně unie má tento dokument deklarovat snahu EU stát se globálním aktérem (Eichler, 2006).

Evropská bezpečnostní strategie má celkem 5 hlavních kapitol, kde se zabývá globálními výzvami, hrozbami a strategickými cíli. Řeší se okolní státy, jelikož se stále rozšiřuje členství v EU, a tak se hranice unie blíží k ohniskům mnoha konfliktů, jako příklad je zde uveden Balkán. V tomto dokumentu se v závěru pojednává o HDP členských států a vysílání evropských ať už vojenských nebo nevojenských sil. Globální strategie jsou oproti lokálním uvedeny stručněji a v menší míře. Jedná se tak například o chudobu, migraci, nemoci a pandemie, zvětšující se propast mezi Severem a Jihem, boj o surovinové zdroje a vodu, v případě Evropy se jedná také o energetickou závislost.

„Konflikty na Blízkém východě i jinde ve světě zůstávají nevyřešeny, jiné byly rozpoutány dokonce i v našem sousedství. Selhání státu ohrožuje naši bezpečnost prostřednictvím trestné činnosti, nedovoleného přistěhovalectví a v poslední době pirátství. Jako nová hrozba se objevil terorismus a organizovaná trestná činnost, a to i uvnitř naší společnosti. Výrazně pokročil íránský jaderný program, který ohrožuje stabilitu v regionu i celý systém nešíření zbraní.“ (Evropská bezpečnostní strategie, 2003)

1.4. Evropská bezpečnostní strategie 2016

Mezinárodní prostředí je prostředím turbulentním a již za několik let se může velmi proměnit, můžou vzniknout nové hrozby, nepřátelé, spojenci. V roce 2015 tak byla požádána Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Frederica Mogherini o vytvoření nové strategie. Dospělo se tak k závěru, že je potřeba přepracovat Evropskou bezpečnostní strategii z roku 2003.

Pět priorit revidované Evropské bezpečnostní strategie 2016:

Prvním primárním bodem je bezpečnost Unie. V souvislosti s bezpečností se krom kladného komplexního pohledu na prvky bezpečnosti hovoří také o nových hrozbách. Jedním z nich je přetrvávající nebezpečí terorismu. Jsou zde zmíněny hybridní a kybernetické hrozby, které nabývají stále více na síle, ekonomická volatilita, v EU čím dál tím více diskutovaná změna klimatu a energetická nejistota. Členské státy musí dále teoretické návrhy přeměnit v praktické kroky a spolupracovat s ostatními mezinárodními organizacemi, především s NATO (Evropská bezpečnostní strategie, 2016).

Druhou částí je odolnost států a společností na východě a na jihu. Je potřeba investovat do států a společností, územně do Střední Asie a na jihu až do střední Afriky. Je důležité zvyšovat odolnost těchto států před politickými a přírodními hrozbami. Mnoho těchto států si přeje navázat s unií bližší vztahy, a proto je kladen důraz na politiku sousedství. V tomto bodě je část zaměřená také na migrační politiku a její lepší fungování (tamtéž).

Třetím bodem je Integrovaný přístup ke konfliktům. EU se chce všemi možnými prostředky věnovat budování míru a prosazovat lidskou bezpečnost. Je potřeba podporovat mezinárodní i lokální partnerství ve všech konfliktech a použít „komplexní přístup“ ve všech úrovních konfliktu se zaměřením na preventivní činnost. Jako příklady jsou uvedeny konflikty v Sýrii a Libyi (tamtéž).

Čtvrtou částí je Kooperativní regionální uspořádání. Ve světě zmítaném globálními tlaky je důležitá regionální dynamika a regionální správa, která dokáže lépe zvládnout některé z problémů bezpečnosti. Dále dokáže efektivněji využít přínosů globalizace a prezentovat vlastní kulturu. Z tohoto důvodu se bude podporovat regionální uspořádání na celém světě a vycházet se bude z konkrétních cílů každého specifického regionu (tamtéž).

Pátý bod je Globální správa a řízení pro 21. století. Tento poslední bod se věnuje globální strategii s využitím mezinárodního práva a s tím spojeného dodržování lidských práv, udržitelného rozvoje a přístupu ke globálním veřejným statkům. EU deklaruje, že nechce pouze uchování stávající situace, ale chce v tomto změnu a posun kupředu. Za zmínku stojí především snaha o „silnější“ OSN (Organizace spojených národů), jež má být garantem globálního pořádku na daných pravidlech a zprostředkovatelem dialogu mezi subjekty (tamtéž). V tomto však vidím problém a možný nenaplnitelný závazek, jelikož jsou veškeré rezoluce OSN ze své podstaty nevymahatelné a OSN jako taková nedisponuje žádnou mocí, pouze mocí diplomacie a dialogu.

V prováděcím plánu SBOP z listopadu 2016 jsou definovány 3 priority v oblasti bezpečnosti. Jedná se o reakce na vnější konflikty a krize, budování kapacit partnerů a ochrana Unie a jejích občanů (tamtéž). Mezi další cíle patří jednota, angažovanost, odpovědnost, partnerství.

1.5. Bezpečnostní politika ČR před vstupem do EU

V programovém prohlášení vlády z roku 1992 je dáno, že i po rozdělení Československa bude samostatná Česká republika od roku 1993 navazovat na federativní politiku let minulých. Již v tomto programovém prohlášení se píše, že je nutné utvářet bližší vztahy s Evropským společenstvím a dalším mezinárodním společenstvím. Již v této době je patrný problém, který bude muset ČR řešit i při samotném vstupu do EU a jsou jimi restituce spojené s Benešovými dekrety z roku 1948. Vláda vyjadřuje své znepokojení z podpory bavorské vlády sudetoněmeckým spolkům. Za neuspokojivý je určen stav vnitřní bezpečnosti, především ochrana lidských práv, zdraví a majetku občanů. Další body se zaměřují rovněž na oblast vnitřní bezpečnosti, jako je omezení zločinnosti, posílení síly policejního sboru, boj s kriminalitou, organizovaným zločinem a drogovou závislostí mladistvých.

Spolu s těmito prvními porevolučními roky je pochopitelný vliv privatizační politiky, které se také programové prohlášení vlády z roku 1992-1996 zabývá, a které je rovněž spojeno s bezpečnostní (Programové prohlášení vlády 1992). Druhá vláda Václava Klause má ve svém programovém prohlášení jako jasně vytyčené priority vstup do NATO a do EU. Jako důležitou vidí spolupráci převážně s Polskem, Maďarskem a dalšími státy snažícími se o vstup do EU. V tomto prohlášení z roku 1998 není blíže specifikována bezpečnostní politika, najdeme zde pouze obecná fráze typu „boj proti korupci“ (Programové prohlášení vlády 1998).

Během vlády Miloše Zemana jsou priority velmi podobné, jako naplnění všech nutností pro vstup do NATO a urychlení jednání vstupu do EU, témata vnitřní bezpečnosti jako organizovaný zločin, privatizační problémy atd. Globálně chce v rámci NATO udržovat mír a bezpečnost a podílet se na operacích Aliance. Také v tomto prohlášení je zmíněná kooperace s Polskem a Maďarskem v otázkách obrany. Tato vláda chtěla modernizovat armádu, především její technickou vybavenost a navýšit výdaje na obranu do roku 2000 (Programové prohlášení vlády 1998). V současnosti můžeme vidět, že cíle v oblasti armády se nepodařilo naplnit ani 21 let poté.

Špidlova vláda od roku 2002 proklamuje vnější alianční bezpečnostní politiku, spolu se zrušením základní vojenské služby a pořízení nové vojenské techniky. V oblasti vnitřní politiky se toto programové prohlášení z roku 2002 příliš neliší od prohlášení z let minulých. V tomto období je patrné, že vojenské nebezpečí pominulo, ale jsou patrné jiné hrozby, především občanská, politická, sociální, hospodářská, ekologická a trestněprávní (Nastoupil 1999).

2. Analytická část

V této části bude analyzován vliv evropeizace na bezpečnostní sektor České republiky. Primárně bude použit systém *top-down*, tj. jak EU působí na bezpečnostní sektor České republiky.

Princip nadstranickosti strategických dokumentů ČR má zajišťovat, že se i na tomto dokumentu podílela Kancelář prezidenta republiky, Parlament České republiky a bezpečnostní experti ze státní nebo nestátní sféry (Bezpečnostní strategie České republiky, 2003, s. 5). Dle této strategie má primární slovo Parlament ČR, může spolurozhodovat o bezpečnostní orientaci státu a vyhlášovat stav ohrožení nebo válečný stav (Bezpečnostní strategie České republiky, 2003, s. 25). Naopak Vláda odpovídá za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému. V její kompetenci je také možnost připravovat návrhy legislativy a zakládat bezpečnostní strategické dokumenty (Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky, 2006, s. 60-61.).

2.1. Vliv evropeizace na bezpečnostní strategie ČR

2.1.1. Bezpečnostní strategie 2003

Bezpečnostní strategie z roku 2003 vznikla z důvodu významných změn a nových výzev v bezpečnostním prostředí, především její budoucí plnohodnotné členství v EU v roce 2004. Bezpečnostní strategie je základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR a navazují na něj další dokumenty.

V této strategii je definováno 5 bodů, kterými chtěla ČR v roce 2003 chránit své bezpečnostní zájmy, postoje, hodnoty a ambice (Bezpečnostní strategie ČR, 2003).

Prvním z bodů se nazývá „Východiska bezpečnostní politiky ČR“. Tato strategie vnímá „bezpečnost“ jako stav, kdy jsou na nejmenší míru snížena rizika pro ČR. Hovoří se o nutnosti prevence v celém spektru bezpečnosti, tj. zahraniční, obranná a hospodářská politika. Především se tak má jednat o silnější zapojení ČR do spojeneckých závazků. Podmínky, které zajišťují bezpečnost ČR jsou především hospodářský výkon země a mezinárodní účast. Již v roce 2003 bylo jasné, že ČR bude nejlépe prosazovat svou bezpečnostní politiku v rámci mezinárodních organizací, této strategii se drží dodnes, jelikož velikost ČR nenabízí větší počet jiných, adekvátních řešení.

Kromě ochrany jednotlivce, jeho zdraví a majetku je zde rovněž uvedena bezpečnost institucí a jejich funkčnost, včetně demokracie a právního státu. Bezpečnostní politika ČR je nedělitelná, to znamená, že ji nelze oddělovat od bezpečnosti v Euroatlantickém, nebo dokonce globálním prostoru. Použití síly je žádoucí pouze v případě, že zklame diplomacie – pak je možné v rámci zákonů, Charty OSN a spojeneckých závazků vyhlásit válečný stav (tamtéž).

V roce 2003, tedy 4 roky po vstupu do NATO se hovoří o naplnění veškerých závazků a zvýšení své obranyschopnosti v této alianci. Kromě NATO je zmíněno rovněž SZBP a ESDP v rámci EU. Vycházelo se z předpokladu, že v blízké budoucnosti nehrozí přímý vojenský akt územní integritu a také se v Evropském prostoru situace uklidňovala, včetně oblasti Balkánu. Mimo Evropský a Euroatlantický prostor však eskalovaly nové, asymetrické hrozby, a to především světový terorismus.

Druhým bodem jsou „Bezpečnostní zájmy ČR“. ČR rozlišuje své bezpečnostní zájmy do dalších tří podkategorií.

- 1) Životní zájmy – tyto zájmy mají zajistit existenci ČR, její suverenitu, demokratické zřízení a ochranu obyvatel. Tyto zájmy jsou základní povinností vlády ČR.
- 2) Strategické zájmy – tyto zájmy slouží k ochraně životních zájmů. Patří k nim bezpečnost a stabilita, zvyšování efektivity OSN (bohužel není blíže definováno jak), kooperace a rozvíjení partnerství v NATO, EU a OBSE, omezení šíření zbraní hromadného ničení a potírání terorismu. Do tohoto lze rovněž zařadit boj proti nelegální migraci a organizovanému zločinu. Také zde je snaha podpořit domácí výrobce v obranném průmyslu. Nezapomnělo se ani na regionální spolupráci spolu s podporou demokracie.
- 3) Další významné zájmy – úkolem těchto zájmů je přispět k zajištění životních a strategických zájmů ČR a jejich občanů. Patří zde například snaha omezit sociální a ekonomickou nerovnováhu, ochrana životního prostředí, potírání extremismu, podpora vědy, rozvoje a inovací (tamtéž).

Třetí bod se nazývá „Bezpečnostní prostředí“. V tomto bodě se autor zaměřil především na body spojené s Evropskou unií. Při vstupu do NATO a EU se Česká republika stala jejich vnitrozemním státem, kde ji obklopují pouze další členové těchto organizací, s výjimkou Rakouska, které je pouze v EU. Tento faktor významně posiluje naši bezpečnost. EU má primárně mít preventivní činnost a rovněž do roku 2003 vybudovat vlastní bezpečnostní útvary v počtu 60 000 osob. Tyto vojenské složky byly použity od roku 2003 v Bosně a Hercegovině. Důraz je kladen na součinnost NATO a EU, spolu s rámcovým programem EU, který se použil po rozšiřování v roce 2004 a definoval tak vztahy např. s Ruskou federací. V tomto ohledu je opět silný apel na nešíření zbraní hromadného ničení (tamtéž).

Mezi trendy v bezpečnostním prostředí stojí za zmínku nestátní aktéři, kteří se mohou spojovat s nedemokratickými režimy a být potenciální hrozbou jak pro ČR, tak i pro EU. Zajímavá je také hrozba úniku informací, včetně informačních a komunikačních systémů, což je dosti diskutovaným tématem také dnes. Dále je zde opět zařazen organizovaný zločin a korupce.

Pátým bodem je „Strategické prosazování bezpečnostních zájmů ČR“. V tomto bodě ČR podporuje vývoj EBOP s využitím schopností NATO a požaduje před jakoukoli bezpečnostní akcí konzultace a dohodu mezi EU a NATO a klade důraz na posilování jejich kooperace. Rovněž vidí jako důležité podporovat EU v diskusi s ostatními nečlenskými zeměmi (tamtéž).

V politické rovině je zmíněna ochrana demokracie a jejich institucí. Nemělo by se zapomínat také na informovanost veřejnosti. Na závěr je řečeno, že vláda bude vytvářet Zprávy o zajištění bezpečnosti ČR ve dvouletých intervalech nebo podle potřeby, kde bude vyhodnocovat stav bezpečnosti ČR. Je zajímavé, že v mnoha klíčových bodech se Bezpečnostní strategie ČR shoduje s Evropskou bezpečnostní strategií EU, kdy obě jsou z roku 2003. ČR již tušila blížící se integrační propojení s EU, a proto tak zakomponovala EU do své strategie. Stejně jako ČR, také EU vidí jednu z největších hrozeb v mezinárodním terorismu a v šíření zbraní hromadného ničení. Blízká vojenská konfrontace nebyla pravděpodobná, jelikož situace na Balkáně se normalizovala a největší studenoválečný nepřítel (Ruská federace) se potácel v hospodářských a politických problémech. Boj proti světovému terorismu, jako jednu z primárních bodů v obou těchto strategiích ovlivnily především útoky z 11. září roku 2001 na World Trade Centre. Velký vliv a rozmach na blízkém východě prožívala s tímto útokem spojená teroristická organizace Al-Káida. Shoda panuje také v oblasti organizovaného zločinu a kybernetické bezpečnosti (tamtéž).

V otázce energetické bezpečnosti se liší jejich primární význam. Ve strategii ČR se hovoří především ohledně ochrany energetických zdrojů, v EU primárně v rovině udržitelnosti. Již v roce 2003 byl jedním z klíčových bodů strategie EU ochrana před klimatickou změnou, v ČR se jedná pouze o jeden podbod. V celkovém kontextu však můžeme říct, že se tyto Bezpečnostní strategie shodují ve všech klíčových bodech. Absence některých výzev Evropské strategie ve strategii ČR lze chápat přímým neohrožením těchto zájmů u nás, jako je např. pirátství

2.1.2. Bezpečnostní strategie 2011

Zajištění bezpečnosti svých občanů je základní povinností státu. Vláda si byla vědoma nutnosti přepracovat Bezpečnostní strategii z roku 2003, jelikož se objevily nové hrozby a bylo tak potřeba na ně reagovat. Tato koncepce měla být ucelenější, definovat naše hodnoty a zájmy a poté popsat bezpečnostní prostředí. Také na této bezpečnostní strategii se podíleli jak bezpečnostní experti ze státní, tak i soukromé sféry. V rámci východisek představuje přístupy, nástroje a opatření pro zajištění bezpečnosti.

Tato strategie navazuje na předešlou z roku 2003 přičemž její nedílnou součástí jsou závazky vůči NATO, EU, OSN a OBSE. Klíčová je pro ČR bezpečnostní situace v EU, především díky otevřenosti ekonomiky. ČR zde jasně udává, že je pro ni preferencí součinnost v mezinárodních organizacích, jako právě EU. S EU závisí také nedělitelnost bezpečnosti, tj. nekončí na našich hranicích, ale mění se a reaguje na globální hrozby přičemž je důležitá solidarita se spojenci jak v již zmíněné EU nebo NATO. Účast v těchto dvou organizacích je vnímána jako základní pilíř naší bezpečnosti, avšak tímto ČR nesnímá svou odpovědnost nad vlastní obranou (Bezpečnostní strategie ČR, 2011).

Také v této bezpečnostní strategii jsou bezpečnostní zájmy rozděleny do třech kategorií. První jsou životní zájmy, mezi ně patří základní stavy fungování, tj. územní celistvost, svrchovaná existence atd.

Druhé jsou strategické zájmy jejichž naplňování pomáhá k životním zájmům. Zároveň slouží k prosperitě a růstu. Mezi tyto zájmy patří například bezpečnost a stabilita majoritně v euroatlantickém prostoru, prevence regionálních konfliktů, zvýšení efektivity OSN, posílení soudržnosti NATO a EU – naplňování jejich strategického partnerství a posilování spolupráce. Mezi další strategické zájmy patří kontrola zbrojení v Evropě, podpora jak regionální, tak i mezinárodní spolupráce a s tím spojené demokracie, zajištění energetické, ekonomické, surovinové a potravinové bezpečnosti ČR (tamtéž).

Třetí skupinou jsou méně významné zájmy. Účelem těchto zájmů je přispět k úspěšné aplikaci životních a strategických zájmů a zvyšovat odolnost společnosti.

V bezpečnostním prostředí a jeho strategickému kontextu se oproti předchozí strategii začaly stírat rozdíly mezi státním a nestátním sektorem, ale subjekty nestátního sektoru stále sílí a využívají globalizace. Stále však trvá velmi malá hrozba přímé vojenské konfrontace, které vděčíme právě díky NATO a EU. Globalizace se nevyhnula ani bezpečnostnímu sektoru, proto problémy, které jsou za hranicemi můžou negativně ovlivnit situaci v našem státě (tamtéž).

Mezi významné trendy a faktory patří růst počtu zbraní hromadného ničení a s tím spojené nestabilní nebo zhroucené státy. Důležitá je kritika prosazování národních zájmů místo zájmů aliančních nebo unijních. V této části také uvedeny demografické a ekologické problémy.

Jako zcela majoritní bezpečnostní hrozby jsou uvedeny:

1. Terorismus
2. Šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů
3. Kybernetické útoky
4. Nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí
5. Negativní aspekty mezinárodní migrace
6. Organizovaný zločin a korupce
7. Ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury
8. Přerušování dodávek strategických surovin nebo energie
9. Pohromy přírodního a antropogenního původu a jiné mimořádné události

Kolektivní obrana je pro Českou republiku zcela klíčová a do jisté míry na ní také sází. Jako primární bezpečnostní prvek je stále členství v NATO. EU je v tomto ohledu až druhořadá, ale podporuje se její sílící vliv a pravomoci v SZBP a SBOP. ČR podporuje jak bližší kooperaci mezi NATO a EU tak i mezi USA a EU v rámci silné transatlantické vazby. Aktivní chce být také v OBSE a jejich misích. I přesto, že je tato strategie z roku 2011, již zde se objevuje problematika nelegální migrace a ČR chce dodržovat tzv. dublinský systém (tamtéž).

V aktualizované bezpečnostní strategii z roku 2011 je zřetelná „sázka“ na společnou kooperaci a alianční bezpečnost. Primárním bezpečnostním aktér zůstává NATO, avšak EU si již v bezpečnosti také zasloužila své místo, a kromě NATO chce ČR v bezpečnosti stále více spolupracovat právě s EU. Primární body vytyčené v bezpečnostní strategii korespondují s primárními body bezpečnosti EU. Opět se však najdou některé sekundární body, které ČR nevnímá příliš důležitě, popř. je vnímá jako nedůležité, protože se ČR aktivně nedotýkají a nedopadají na ni. ČR si uvědomila, že téměř všechny problémy a konflikty daleko za hranicemi můžou mít přímý důsledek na vnitrostátní politiku a bezpečnost obyvatel.

2.1.3. Bezpečnostní strategie 2015

Jak již bylo zmíněno, bezpečnostní strategie z roku 2011 se věnuje problematice migrace v ne příliš velké míře. Na počátku vlády Bohuslava Sobotky v letech 2014 a 2015 naopak tato krize vrcholila. V roce 2015 tedy vznikla aktualizovaná Bezpečnostní strategie. Celá řada hrozeb a navrhovaných řešení z předešlé strategie tak zůstávala v platnosti. Stále se jevil přímý vojenský útok jako velmi nepravděpodobný a vojenské hrozby jako takové se příliš nezměnily. Co se však změnilo byly hrozby nevojenské, ať už je to zmíněná migrace, přerušení dodávek strategických surovin, rostoucí globální nerovnost nebo závažná finanční kriminalita. Již v úvodním slovu Bohuslav Sobotka říká, že ČR nemůže jednat samostatně a že více než kdy předtím záleží na OSN, NATO a EU. Bezpečnost všech členských států je současně velmi důležitá pro nás samotné. Operace proti našim spojencům mají stále častěji vojenský charakter včetně kyberútoků. Jelikož se jedná de facto o pouhou aktualizaci strategie z roku 2011, mnoho věcí bude shodných a některé body se budou opakovat, jelikož zůstaly neměnné.

„Jejím cílem je zajistit systémový a koordinovaný rámec prosazování bezpečnostních zájmů ČR, přispět k efektivnímu využívání jednotlivých multilaterálních, bilaterálních i národních nástrojů a poskytnout vodítka pro odpovídající alokaci zdrojů pro účely bezpečnostní a obranné politiky.“ (Bezpečnostní strategie ČR, 2015)

Základní hodnoty bezpečnostní strategie jsou:

- a) Východiska bezpečnostní politiky ČR, kde patří zajišťování bezpečnosti obyvatel státem, ochrana celistvosti území. Důležitý je proto komplexní systém. Bezpečnost ČR je založena na ochraně jednotlivce a spolupráce občanů je pro bezpečnost klíčová (tamtéž).
- b) Bezpečnostní zájmy máme již klasicky rozdělené do třech kategorií. První jsou životní zájmy, která vlastně zajišťují suverenitu, chod institucí demokracii atd. Pro jejich zajištění je ČR ochotna použít všech legitimních prostředků. Druhé jsou strategické zájmy, jež napomáhají k dosažení životním zájmům. Mezi ně patří bezpečnost, prevence regionálních problémů, zvýšení efektivity OSN, posilování soudržnosti EU a NATO a jejich partnerství. Třetím bodem jsou další významné zájmy. Tyto zájmy pomáhají a přispívají ke dvěma předešlým. Patří zde například snižování kriminality, organizovaného zločinu, korupce (tamtéž).

- c) Ve strategickém kontextu bezpečnostního prostředí dochází kvůli dynamické změně prostředí ke stále většímu nárůstu nestátních a nadnárodních aktérů. Konflikty daleko za našimi hranicemi tak mohou přímo ovlivňovat nás (tamtéž).
- d) Jako nejvýznamnější trendy a faktory jsou označovány ambice některých aktérů, kteří můžou prosazovat své cíle vojenskými hrozbami. S tím jsou spojené kybernetické útoky, zbraně hromadného ničení atd. Kvůli globalizaci mohou nestátní aktéři pružněji využívat svých šancí, především díky informačním a komunikačním technologiím (tamtéž).

Jako hlavní hrozby jsou v Bezpečnostní strategii 2015 uvedeny:

1.	Oslabování mechanismu kooperativní bezpečnosti i politických a mezinárodněprávních závazků v oblasti bezpečnosti
2.	Nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí
3.	Terorismus
4.	Šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů
5.	Negativní aspekty mezinárodní migrace
6.	Extremismus a nárůst interetnického a sociálního napětí
7.	Organizovaný zločin, zejména závažná hospodářská a finanční kriminalita, korupce, obchodování s lidmi a drogová kriminalita
8.	Ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury
9.	Přerušování dodávek strategických surovin nebo energie
10.	Pohromy přírodního a antropogenního původu a jiné mimořádné události
11.	Kybernetické útoky

2.1.4. Četnosti priorit Evropské bezpečnostní strategie v Bezpečnostních strategiích ČR

V této části analyzuji četnosti primárních a několika vedlejších bodů z Evropské bezpečnostní strategie z roku 2003 vůči Bezpečnostním strategiím ČR z let 2003, 2011 a 2015. Jako body vhodné ke zkoumání jsem z EBS vybral terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, selhání států, organizovaný zločin, chudoba, migrace, energetická závislost a pirátství. Četnosti jsou brány dle jednotlivých odstavců a počtu v dokumentu, tzn. že každý odstavec ve kterém je zmínka o daném problému je jednou jednotkou v tabulce. EBS z roku 2003 byla zvolena z důvodu aktuálnosti všech verzí Bezpečnostních strategií ČR a mohla je tak ovlivňovat.

Četnosti priorit EBS 2003 v BS ČR			
Hlavní body EBS 2003:	BS ČR 2003	BS ČR 2011	BS ČR 2015
Terorismus	4x	6x	7x
Šíření ZHN	5x	5x	5x
Regionální konflikty	5x	6x	5x
Selhání států	5x	5x	5x
Organizovaný zločin	9x	7x	7x
Chudoba	0x	1x	1x
Migrace	2x	6x	9x
Energetická závislost	2x	9x	9x
Pirátství	0x	0x	0x
EBS= Evropská bezpečnostní strategie BS ČR= Bezpečnostní strategie České republiky			

Z výše uvedené tabulky můžeme vyčíst, že četnosti bodů EBS se zvýšily ve čtyřech případech, v dalších čtyřech zůstaly téměř konstantní a v jednom případě se četnost zmenšila. Největší nárůst nastal v případě migrace a energetické závislosti. Z výše uvedených dat tak můžeme usuzovat, že proces evropeizace na tvorbu Bezpečnostních strategií ČR působil, avšak pouze v malé míře. Tyto nárůsty mohou být také způsobeny stejnou bezpečnostní situací ČR jako ve zbytku Evropy.

2.1.5. Shrnutí

Po analýze Bezpečnostních strategií ČR 2003, 2011 a 2015 vůči Evropským bezpečnostním strategiím lze vyčíst jasnou shodu. Je pravdou že EBS jsou napsány stroze a do jisté míry obecně, avšak ve všech primárních bodech lze najít mezi EBS a Bezpečnostními strategiemi ČR shodu. Evropská bezpečnostní strategie z roku 2003 se snažila reagovat na hrozby nového tisíciletí. Mezi ně patřil mezinárodní terorismus, organizovaný zločin (drogy, zbraně, ...) praní špinavých peněz a s tím spojené mezinárodní podvody. Jako největší hrozba byly označeny zbraně hromadného ničení a zájem o jadernou energii. Své nenahraditelné místo zde měla také transatlantická spolupráce

Po potřebě přepracovat EBS z roku 2003 byla vydána EBS v roce 2016, která je platná dodnes. V této aktualizované verzi bylo určeno 5 priorit. Jednalo se o bezpečnost, což zahrnuje terorismus, kybernetické a bezpečnostní hrozby, změnu klimatu nebo kooperaci s NATO. Druhým bodem byla oddanost států na východě a na jihu, tzn. Politika sousedství, problematika migrace atd. Třetím bodem byl integrační přístup ke konfliktům, kde primárním cílem bylo budování míru a bezpečnosti. Dalším bodem kooperativní regionální uspořádání, což můžeme nazvat specifickým přístupem subsidiarity. Posledním bodem byla globální správa a řízení pro 21. století. Zde stojí za zmínku mezinárodní právo, lidská práva nebo silnější OSN. Ve všech těchto hlavních bodech je korelace mezi strategiemi. Po vstupu ČR do EU můžeme pozorovat sílící vlivy, především stále větší odvolávání se na společnou obrannou politiku v rámci EU. Jako primární garant bezpečnosti je stále chápáno NATO, ale ČR chápe sílící vliv EU v této oblasti a snaží se podporovat bezpečnostní politiku unie. EBS se více věnují politice sousedství a jednotlivým hranicím, jelikož EU přímo sousedí s politicky nestabilními regiony, jako je např. Balkán. ČR má vzhledem ke své geografické poloze výhodu, sousedí s demokratickými a vyspělými státy, jež jsou členy EU a NATO (s výjimkou Rakouska). Můžeme tedy konstatovat, že evropeizace na bezpečnostní politiku ČR působí, avšak její míra bude vzhledem k podobným bezpečnostním prioritám EU a ČR (již před vstupem ČR do EU) omezená.

2.2. Vliv evropeizace na programové prohlášení vlád

2.2.1. Programové prohlášení vlád ČSSD 2002-2006

Bezpečnostní politika této vlády byla již v této práci zmíněna v první části. Jednalo se o Špidlovu vládu Sociální demokracie v letech 2002 až 2004. V bezpečnostní oblasti se věnovala pozornost alianční bezpečnostní politice, spolu se zrušením základní vojenské služby a pořízení nové vojenské techniky. V oblasti vnitřní politiky se toto programové prohlášení z roku 2002 zabývá využíváním vlastního průmyslu ČR, mezinárodní spolupráci policie a její profesionalizaci. Ta má být využita proti hospodářské kriminalitě, korupci a organizovanému zločinu nebo protidrogové politice. Má být také naplněna migrační politika a potlačována nelegální migrace (Programové prohlášení vlády, 2002).

V tomto období je patrné, že přímé vojenské nebezpečí pominulo (stejně jako v bezpečnostních strategiích ČR a EU), ale jsou vidět jiné hrozby, především občanská, politická, sociální, hospodářská, ekologická a trestněprávní problematika (Nastoupil 1999). Ohledně členství v Evropské unii se toto programové prohlášení věnuje až v samotném závěru, kdy primárním účelem je sjednocení evropského práva s národním. Vzhledem k EBS z roku 2003, toto programové prohlášení vlády obsahuje většinu vytyčených bodů i když vzniklo rok před samotnou EBS. Lze tak pozorovat náhled na řešení problémů podobnou optikou a hrozby pro ČR podobné jako hrozby pro zbytek Evropy (Programové prohlášení vlády, 2002).

Vláda Stanislava Grosse v letech 2004 až 2005 jako první tvořila své programové prohlášení již jako člen EU. Je zajímavostí, že se téma EU přesunulo z chvostu programového prohlášení vlády minulé do začátku programového prohlášení vlády S. Grosse. Je zde jasná shoda mezi hrozbami jak pro ČR, tak pro EU. „*Silná a vlivná Evropská unie může účinně přispět k řešení světových problémů a tím i problémů, s nimiž je konfrontována ČR.*“ (Programové prohlášení vlády, 2004) ČR se chtěla podílet na formulování SZBP, především na politice evropského sousedství. Sama tato vláda deklaruje, že bude vycházet právě z Evropské bezpečnostní strategie.

V obraně chce vláda naplnit závazky k NATO a účastnit se misí EBOP. Je snaha zvýšit svou přítomnost nejen v těchto organizacích, ale také v OSN a SBOP. Jako důležité vidí přizpůsobit armádu ČR ke kompatibilitě se svými spojenci. Armáda musí dokončit svou profesionalizaci, aby byla schopná plnit úkoly v rámci bezpečnostní a obranné politiky EU. Vzhledem k vnitřní bezpečnosti, také tato vláda sázela na boj s korupcí, organizovaný zločin, terorismus, kriminalita a plnému zapojení ČR do Schengenského prostoru. V zahraniční politice má ČR prosazovat zájmy svých občanů. Členství v EU vidí jako velkou příležitost a výzvu, lze tak ovlivňovat politiku EU, která jakožto spojenec USA může mít globální dopad a moc potírat hrozby (Programové prohlášení vlády, 2004).

Koaliční vláda Jiřího Paroubka v letech 2005 až 2006 má jako první bod priorit posilování transatlantické a mezinárodní spolupráce spolu s aktivní účastí ČR na procesu evropské integrace s ohledem na přijetí Smlouvy o Ústavě pro Evropu (Programové prohlášení vlády, 2005, s. 3). Vzhledem k tomuto často kritizovanému dokumentu byla vláda ochotná vypsát referendum ohledně této smlouvy.

V odstavci věnovanému EU se hovoří o hospodářském a zemědělském růstu a spokojenosti s fungováním těchto politik. V rámci SZBP chtěla tato vláda vstupovat a formulovat tuto politiku, přitom vycházet z národních priorit ČR. Spolu s východním rozšířením vidí jako kladné rozšířit EU na Balkán, což měl být důležitý aspekt pro bezpečnost. I nadále ČR měla vycházet z Evropské bezpečnostní strategie. Také v rámci vyzbrojování a modernizace chtěla tato vláda nejvíce využít lokální průmysl, nebo průmysl evropský. Oblast vnitřní bezpečnosti se neodlišuje od vlád předchozích. Již tradičně je zmíněn boj s korupcí, extremismem, policií a přípravu na vstup ČR do Schengenského prostoru (Programové prohlášení vlády, 2005).

2.2.2. Programová prohlášení Topolánkových vlád 2006-2009

Tato první vláda Mirka Topolánka považuje EU jako svou prioritu. Podporuje další přistupování a rozšiřování EU spolu s prosazováním národních zájmů v této Unii. Jako důležité je uvedena transatlantická spolupráce EU s NATO. Tato vláda chtěla zahájit nezbytnou aktualizaci bezpečnostních a strategických dokumentů. Profesionální armáda byla víceméně nová (konec povinných odvodů skončil v roce 2004) a jako taková se musela zajistit její specializace a profesionalizace. V rámci možností a zájmů tato vláda chtěla podporovat veškeré zahraniční mise EU (Programové prohlášení vlády, 2006).

K uvědomění si hrozeb v této vládě dochází, a sice světovému terorismu, tak i zbraním hromadného ničení. Je zajímavostí, že tato vláda měla ve svém programovém prohlášení lepší informovanost občanů ohledně EU. Tyto snahy však v ČR stále pokulhávají např. oproti některým západním státům. Boj proti korupci je samozřejmostí, stejně tak jako ochrana před mezinárodním terorismem a zbraněmi hromadného ničení.

Také druhá vláda Miroslava Topolánka měla ve svém programovém prohlášení body typické pro vlády předchozí, jako je např. boj proti organizovanému zločinu, kvalitní práci Policie ČR a její reformu, ochranu před teroristickými útoky a ochranu kritické infrastruktury včetně informačních a komunikačních systémů. Již v roce 2007 kdy toto prohlášení vzniklo, obsahovalo přípravu pro budoucí předsednictví ČR v EU v roce 2009. Mezi hlavními body bylo vycházet z dlouhodobých principů české zahraniční politiky, stavět na tématech v nichž je aktivní ČR ve srovnání s ostatními státy, zvýšit globální prestiž ČR, kroky ČR srozumitelné pro českou veřejnost a obsahovat jasná politická sdělení. Toto předsednictví rotuje mezi všemi zeměmi EU a trvá šest měsíců. Cílem je plánování a řízení zasedání Rady a jejích přípravných orgánů a zastupování Rady ve vztahu k jiným orgánům EU (consilium.europa.eu, 2021).

Od roku 2008 rovněž tato vláda přijala výnosově neutrální ekologickou daňovou reformu s cílem omezit energetickou náročnost ekonomiky. Tato vláda podporovala silnější převzetí zodpovědnosti za společnou bezpečnost, stejně tak jako jednotný postoj k okolnímu dění mimo EU. Vláda se zavázala aktualizovat bezpečnostní a strategické dokumenty s ohledem na zájmy ČR. Taktéž požadovala standard demokracie a ochranu lidských práv jako primární východiska v rámci SZBP (Programové prohlášení vlády, 2007).

2.2.3. Programové prohlášení Fischerovy vlády 2009-2010

Po pádu Topolánkovy vlády v roce 2009 nastoupila úřednická vláda Jana Fischera. Její programové prohlášení je v kontextu ostatních „neúřednických“ vlád značně strohé a je jasné, že je pouze na udržení přechodného období. Na tuto vládu také padlo dokončení Českého předsednictví v EU a vyhodnocení tím získaných zkušeností a jejich další využití v EU. Ohledně bezpečnosti státu se přímo odvolává na priority NATO a EBOP a na závazky ČR vůči těmto organizacím. To vše v souladu se strategickými dokumenty ČR. Je zde patrná odvolatelnost na Bezpečnostní strategii EU. V oblasti vnitřní bezpečnosti je opět jako hrozba uveden organizovaný zločin, terorismus, drogová činnost a extremismus. Bližší konkrétní body u této vlády, především z důvodů její podstaty nejsou specifikovány (Programové prohlášení vlády, 2009).

2.2.4. Programové prohlášení Nečasovy vlády 2010-2013

Tato Nečasova vláda přišla na sklonku ekonomické recese, která se táhla od roku 2008. Primární body tohoto programového prohlášení se tak netýkají mezinárodních vztahů a bezpečnosti, ale udržitelnosti ekonomiky, podpory hospodářství a reformy důchodů a zdravotnického systému. Vláda chtěla naplňovat závazky pro ni plynoucí z členství v EU a zároveň tak naplňovat české národní zájmy. Samozřejmostí byl aktivní přístup a podílení se na SZBP se silnou transatlantickou vazbou. Spolu s transatlantickou vazbou viděla ČR prioritu také v zemích východní Evropy a s tím spojeným programem „Východní partnerství“ a s oblastí Balkánu. Jako dalším z profilových témat pro ČR byla označena lidská práva a podpora základních svobod spolu s demokracií. Pro bezpečnost jako takovou bylo jako primárním pilířem označeno NATO avšak s přihlédnutím k SBOP. Nečasova vláda chtěla zvýšit podíl Čechů v těchto organizacích a dostat je na lukrativnější posty. Vláda chtěla zpracovat novou koncepci zahraniční politiky spolu s Bezpečnostní strategií, která vyšla za působení této vlády v roce 2011 a důkladně je analyzována v předchozí kapitole (Programové prohlášení vlády, 2010).

V rámci EU chtěla Nečasova vláda důsledné prosazování zájmů ČR. Pokud by toto bylo naplněno, pak by v jednohlasném rozhodování v SZBP mohlo mít bottom-up účinek. Tato vláda jasně deklarovala podporu rozvoji vojenských kapacit v rámci EU v co nejúžší spolupráci v oblasti bezpečnosti mezi EU a NATO. Při případných krizích se měl naplnit potenciál obou organizací a zajistit tak maximální efektivitu. V rámci SBOP má být vše podmíněno maximálním konsenzem demokratických stran. Kromě aktualizované bezpečnostní strategie se vláda zavázala vytvořit Bílou knihu pro novou Obrannou strategii ČR, která na Bezpečnostní strategii navazuje. Také tato vláda chtěla podpořit účast Českých vojáků na zahraničních misích v rámci NATO, EU, OSN a dalších mezinárodních organizacích. I přes snížení výdajů chtěli zefektivnit armádu jako takovou a být stabilním mezinárodním partnerem (Programové prohlášení vlády, 2002).

„Základem úspěšné evropské politiky je její důsledná vnitřní koordinace zejména v oblasti strategických cílů“ (tamtéž, str. 15)

V rámci vnitřní bezpečnosti chtěla tato vláda bojovat s organizovaným zločinem, kybernetickými hrozbami, terorismem, drogové závislosti a migrační politikou.

2.2.5. Programové prohlášení Rusnokovy vlády 2013-2014

Nečasova vláda nakonec také nenaplnila celé své funkční období, když Petr Nečas podal 17. června 2013 svou demisi kvůli tzv. kauze Nagyová (Kopecký, 2013). Předsedou vlády v demisi se pak v srpnu stal Jiří Rusnok. Samotná kauza Nagyová se týkala využitím vojenské rozvědky pro osobní účely, což mohlo v očích spojenců vyústit v nedůvěru k obranným složkám ČR. Jiří Rusnok si tohoto byl vědom a snažil se tyto skutky napravit. Jádrem bezpečnosti měla být Euroatlantická spolupráce a aktivní účast v mezinárodních organizacích. Primárním bezpečnostním bodem mělo být NATO a v rámci EU se měla prosazovat Visegrádská spolupráce. Oproti NATO však i tato vláda podporovala SBOP. V globálních otázkách mělo být potřeba širokého konsenzu, především ohledně klimatických změn, světového terorismu a lidským právům. V otázkách ČR převládají stejné body, navíc s organizovanou trestnou činností, drogovou závislostí a korupcí (Programové prohlášení vlády, 2013).

V rámci vnitřní bezpečnosti se vláda řídila Bílou knihou, tudíž provedla reorganizaci Ministerstva Obrany a rovněž chtěli připravit mandát pro vyslání vojáků AČR na zahraniční mise. Ohledně posledního zmíněno bodu bude příčinou podpora EU Battlegroups, tedy unijních sil rychlé reakce.

2.2.6. Programové prohlášení Sobotkovy vlády 2014-2017

Po Rusnokově úřednické vládě usedl na post premiéra Bohuslav Sobotka. Jeho ČSSD byla v koaliční vládě s hnutím ANO a KDU-ČSL. Již v primárních bodech vlády je bod věnující se EU a NATO, kde se píše o působení ČR v těchto organizacích. ČR má být aktivní v souladu se svými vlastními zájmy. Jako primární hrozby se zde udávají terorismus a kyberterorismus. Dále je toto programové prohlášení rozděleno podle úkolů jednotlivých ministerstev. Ministerstvo vnitra má udány jako největší bezpečnostní rizika terorismus, extremismus, organizovaný zločin, korupci rasovou nesnášenlivost. Ministerstvo obrany má ve svých prioritách vyčleňování vojáků pro zahraniční mise v rámci NATO a EU. „*Důraz bude kladen na interoperabilitu, rozmístitelnost, schopnosti mezinárodní spolupráce a vedení společných operací.*“ Vláda chce tak aktivně přispívat do mezinárodních operací, pokud však budou v zájmech ČR a zájmu ČR v NATO a EU. Tato vláda chtěla vydat v této souvislosti 2 koncepční materiály, jednalo se o Dlouhodobý výhled pro obranu 2030 a Koncepce výstavby armády ČR. Značné podpory se mělo také dostat českým zbrojařským firmám, především je podporovat v účasti na zahraničních trzích a na lokální úrovni využívat jejich služeb (Programové prohlášení vlády, 2014).

Přímo EU se věnuje část Ministerstva zahraničních věcí. Vláda považuje EU za hlavního garanta bezpečnosti, který má naplňovat demokratické hodnoty. Tato vláda prosazovala větší účinnost SZBP (se zapojením ČR) a podporovala rozšiřování EU o Balkánské země. Zmíněná je v bezpečnostní oblasti klíčovost EU pro ČR, kde je úzká provázanost mezi těmito subjekty v bezpečnostní politice. Důraz tato vláda kladla také na rozvoj a pokračování vztahů v rámci V4. Nezapomíná se ani na problémy se Životním prostředím, stejně tak říká koaliční smlouva uzavřená mezi těmito stranami. V této smlouvě je jako hlavní garant bezpečnosti uvedeno NATO. Bezpečnostní složky EU se zde spojují především s civilními misemi (tamtéž).

2.2.7. Programová prohlášení Babišových vlád 2017-2021

Po Bohuslavu Sobotkovi převzal pozici nejmocnějšího muže ČR jeho tehdejší ministr financí, Andrej Babiš. Ten vládl v menšinové vládě čistě pod taktovkou ANO, které nezískalo důvěru a do šestého měsíce roku 2018 vládlo v demisi. Již v preambuli programového prohlášení je vyzdvihnuta dobrá bezpečnostní situace ČR, kde to tato vláda nehodlala měnit, ba právě naopak v tomto trendu ještě více posilovat. Hned prvním krokem bylo odmítnutí uprchlických kvót a nelegální migrace na Evropské radě. Celkově jsou uprchlické kvóty často opakovaným tématem v tomto programovém prohlášení. Bojem proti nim chce rozvíjet vztahy v rámci V4 a jinými evropskými spojenci (Programové prohlášení vlády, 2017).

V části věnované bezpečnostní politice, vláda proklamuje aktivní účast ve všech mezinárodních organizacích. ČR tak chtěla aktivně přispívat do různých misí, pokud budou v bezpečnostních zájmech ČR. Pro zajištění obrany v ČR má být klíčové NATO, které dle tohoto prohlášení nemá alternativy. AČR měly být navyšovány finanční zdroje, s výhledem do roku 2024, kdy měla ČR dávat na obranu 2 % HDP (dle aliančních závazků). Výzbroj a výstroj měly být tuzemské výroby, pokud tak bylo možno. Pokročit měl program proti kybernetickým hrozbám a zajistit lepší kybernetickou bezpečnost. V rámci EU se tato vláda chtěla připojit k programu PESCO se snahou přísnější kontroly vnějších hranic EU. Rovněž byla akcentována nutnost reformy Bojových uskupení EU (EU Battlegroups) směrem k vyšší nasaditelnosti.

V rámci vnitřní bezpečnosti chce vláda bojovat proti terorismu, nelegální migraci, převaděčství, obchod s lidmi, kybernetickým útokům a samozřejmě zkvalitnění IZS. V zahraniční politice musí politika ČR vycházet ze členství v NATO a EU. Poprvé se objevuje v programovém prohlášení nutnost reformy EU. ČR také v tomto prohlášení chce pokračovat v nadstandartních vztazích v euroatlantickém prostoru a s USA. *„Tradiční součástí české zahraniční politiky je důraz na dodržování lidských práv, včetně práv občanských, politických, ekonomických, sociálních, kulturních a práv menšin.“* (Programové prohlášení vlády, 2017)

Od roku 2018 vládl opět Andrej Babiš s menšinovou vládou, tentokrát ale za podpory komunistů. Díky tomu tak mohl naplnit celé své volební období. Je zajímavostí, že se programové prohlášení druhé vlády Andreje Babiše shoduje s programovým prohlášením jeho vlády první.

2.2.8. Četnosti priorit Evropské bezpečnostní strategie v Programových prohlášeních vlád ČR

V této části analyzuji četnosti primárních a několika vedlejších bodů z Evropské bezpečnostní strategie z roku 2003 vůči Programovým prohlášením vlád ČR z let 2002 až 2020. Jako body vhodné ke zkoumání jsem z EBS vybral terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, selhání států, organizovaný zločin, chudoba, migrace a energetickou závislost. Četnosti jsou brány dle jednotlivých odstavců a počtu v dokumentu, tzn. že každý odstavec ve kterém je zmínka o daném problému je jednou jednotkou v tabulce. EBS z roku 2003 byla zvolena z důvodu aktuálnosti většiny zkoumaných prohlášení. Vlády jsou zde dány chronologicky a vybrány jsou vždy zástupci každého mocenského bloku (nejsou kvůli lepší přehlednosti implementovány vlády úřednické, vlády bez důvěry PSP ČR a vlády které vlády pouze krátký čas).

Četnosti priorit EBS 2003 v PPV ČR					
Hlavní body EBS 2003:	Špidlova vláda	Topolánková vláda	Nečasova vláda	Sobotkova vláda	Babišova vláda
Terorismus	6x	2x	2x	5x	4x
Šíření ZHN	1x	1x	1x	1x	0x
Regionální konflikty	0x	0x	1x	0x	0x
Selhání států	0x	0x	0x	0x	0x
Organizovaný zločin	6x	1x	2x	5x	0x
Chudoba	3x	0x	1x	1x	1x
Migrace	1x	0x	2x	0x	9x
Energetická závislost	2x	5x	3x	7x	3x
EBS= Evropská bezpečnostní strategie PPV ČR= Programové prohlášení vlády České republiky					

Z výše uvedené tabulky můžeme vyčíst, že četnosti bodů EBS se zvýšily pouze v jediném případě, zatímco v drtivé většině nastal pokles. Tato tabulka nám tak říká pravý opak toho, co četnost priorit v bezpečnostních strategiích ČR. Podle této tabulky četnosti vliv evropeizace nejen že zůstal konstantní, ale dokonce klesl. Zde však musíme zohlednit další možné intervenující proměnné, jako je jednotlivá politika vlád (pravice x levice, liberální x konzervativní), jelikož se zde spíše projeví ideologická zakotvení vlád než projevy evropeizace.

Četnosti priorit EBS 2016 v Babišově vládě	
Hlavní body EBS 2016:	Babišova vláda
Mír a bezpečnost	15x
Prosperita	1x
Demokracie	1x
Terorismus	4x
Kybernetická bezpečnost	4x
Energetická bezpečnost	3x
Strategická komunikace	0x
Migrace	9x
Okolní regiony	0x
EBS= Evropská bezpečnostní strategie	

Babišova vláda byla jediná, na kterou mohla působit EBS z roku 2016. Babiš do roku 2020 vládl 2x, avšak jeho programové prohlášení bylo stejné, proto je v tabulce jeho vláda pouze jednou. Z EBS 2016 jsem vybral většinu primárních bodů, jako je Mír a bezpečnost, Prosperita, Demokracie atd. a zjistil jejich četnost v Programovém prohlášení vlády Andreje Babiše. Výsledek je ten, že v EBS z roku 2003 tato vláda nenaplnovala čtyři kritéria (jejich četnost byla nulová), tak v EBS 2016 tato vláda nesplňuje pouze 2 body (mají zde nulovou četnost).

2.2.9. Shrnutí

Po analýze vybraných programových prohlášení z období 2002 až 2020 můžeme vyčíst základní rysy české bezpečnostní politiky. V průběhu tohoto času k žádné významné proměně bezpečnostní politiky v programových bodech vlád nedošlo. Tabulka četností však poukazuje na jasný pokles těchto četností v čase. Možnou proměnnou je také to, že v té bezpečnostní oblasti se zkrátka s postupem času vliv evropeizace nezvyšuje, z důvodu toho, že EU ztrácí v této oblasti svou moc a po přistoupení si národní aktéři prosazují spíše svá názorová stanoviska.

Již Špidlova vláda v roce 2002 ve svém programovém prohlášení uvedla jako hrozby všechny hlavní body Evropské bezpečnostní strategie, snad jen s výjimkou pirátství, které se pochopitelně ČR kvůli absenci vlastního moře a námořní dopravy přímo netýká. Ostatní vlády se v otázkách bezpečnosti nijak výrazně nelišily, avšak se vstupem do EU jde vidět určitá změna směrem k bezpečnostním prioritám EU, které však nebyly příliš rozdílné s národními prioritami před vstupem. Pochopitelně však byly obsáhlejší

a řešily širší škálu rizik. Bezpečnostní politika programových vlád ČR se přímo odkazovala na EBS 2003.

Česká republika a její vlády opět kopírují hlavní body této strategie se zaměřením na ty, které se bezprostředně dotýkají samotné ČR. Již předchozí vlády viděly primární bezpečnostní záruky v NATO a nadále toto platí, avšak si přejí rovněž silnější složky SZBP a SBOP, ve kterých chtějí být aktivními přispěvateli. Stejně jako v této aktualizované verzi si vlády od roku 2002 přejí silnější OSN.

Můžeme tedy konstatovat, že proces evropeizace top-down na Českou republiku působil, avšak Česká republika jako evropská země má velmi podobné bezpečnostní zájmy a strategie jako EU. Toto tvrzení můžeme podpořit tím, že vláda ČR v roce 2002, tedy před vstupem do EU a před sepsáním EBS v roce 2003, měla téměř totožné zájmy v bezpečnosti oblasti jako EU.

Závěr

Primárním cílem této práce stanoveným v úvodu, byla analýza procesu evropeizace vůči bezpečnostní politice ČR, a to po roce 2002. Na základě analýzy a získaných poznatků, lze učinit závěry a odpovědět tak na výzkumné otázky, jež znějí:

1. *Jak ovlivnila EU bezpečnostní priority ČR?*
2. *Do jaké míry se projevíly základní priority EU v bezpečnostních strategiích ČR?*
3. *Do jaké míry se projevíly základní priority EU v programových prohlášení vlád ČR?*
4. *Jaké plynou pozitiva pro bezpečnostní sektor ČR z fenoménu evropeizace?*
5. *Projevilo se více kvalitativní nebo kvantitativní hledisko evropeizace?*

Analýza je opřena o teoretický rámec, který definuje evropeizaci jako takovou, včetně jejích dalších východisek. Pro tuto práci byl zvolen top-down přístup a analyzovány jeho dopady. Pro cíle této práce byl tento přístup stěžejní a důležitý, jako základ pro zodpovězení výzkumných otázek. V analytické části se řešila komparace Bezpečnostních strategií EU vůči Bezpečnostním strategiím ČR a programovým prohlášením vlád ČR, v posledním zmíněném bodě konkrétně bezpečnostních a obranných bodů, včetně zahraničně politických. Po důkladné analýze se došlo k závěru, že téměř všechny hlavní body EBS korespondují s bezpečnostními body v Bezpečnostních strategiích ČR a body v programových prohlášeních vlád ČR, včetně návrhů, jak je řešit. Kvalitativní vliv evropeizace je tak v bezpečnostní politice ČR zřejmý – všechny bezpečnostní dokumenty ČR se více či méně obracely na EU a kladly velký důraz na společnou bezpečnostní politiku v rámci EU. Rozdíly mezi EBS a Bezpečnostní strategií ČR, včetně prohlášení vlád byly minimální a myslím, že byly způsobeny hrozbami, které se přímo nedotýkají a neohrožují ČR např. pirátství. Hlavním bezpečnostním aktérem je stále NATO, ale EU již má v bezpečnostním sektoru svou nezastupitelnou roli. ČR se na EU často odvolává, a především v posledních letech žádá větší kooperaci v EU. Došlo také k uvědomění hrozeb, které se přímo netýkají ČR, ale je důležité je řešit. S tím jde ruku v ruce stálá podpora Evropských bojových uskupení. Po analýze výše zmíněných dokumentů tak je možno odpovědět na výzkumné otázky.

Pro první výzkumnou otázku tedy platí, že EU ovlivnila bezpečnostní priority pouze v malé míře. Může to být jako důsledek stejné polohy, historického a kulturního vývoje celé Evropy, a tudíž víceméně shodné bezpečnostní priority Evropy. Pro tuto otázku rovněž platí, že ČR se začala ve svých prohlášeních čím dál více odkazovat na EU a brát ji v otázkách bezpečnosti vážněji.

Odpovědi na druhou a třetí výzkumnou otázku lze spojit. Ať už je to z důvodu de facto totožných bezpečnostních hrozeb udávaných v obou typech dokumentů tak i z pohledu stejné pozice vůči EBS a vlivu evropeizace. Jak již bylo řečeno, je otázkou, do jaké míry se projevil vliv evropeizace na bezpečnostní politiku ČR a do jaké míry měla ČR s EU shodné bezpečnostní zájmy, což je obtížné v prvních letech predikovat. Pravdou však je, že již během přistoupení ČR do EU měla ČR totožné všechny hlavní body bezpečnostní politiky shodné s EU. Rovněž EBS z roku 2003 obsahovala body, která měla ve svém programovém prohlášení vláda ČR již v roce 2002. S přibývajícím časovým úsekem členství v ČR však můžeme konstatovat, že se vliv evropeizace projevil naplno. Důvodů je pro tento závěr několik, ať už stále častější „sázení“ na EU v oblasti bezpečnosti, totožná bezpečnostní stanoviska a cíle nebo podpora EU v bezpečnostních otázkách.

Odpověď na čtvrtou otázku je komplikovaná. Pokud použijeme námi zkoumaný top-down přístup pak víme, že otázka bezpečnosti již není čistě suverénní záležitostí naší země. Na stranu druhou přináší členství v EU jiné nesporné výhody a proces evropeizace je potřeba vnímat jako jeden z účinků, který působí téměř na každou jednotlivou politiku všech členských zemí.

Odpověď na poslední výzkumnou otázku nemusí být tak úplně zřetelná. Kvalitativní fázi se de facto zabývají předchozí odpovědi, tedy že proces evropeizace byl zřejmý, a hlavně v posledních letech se projevil naplno. Kvantitativní hledisko tento výsledek z části podpořilo. Jednalo se o četnosti priorit EBS v Bezpečnostních strategiích ČR, kde byl nárůst těchto priorit, avšak v jednom případě se četnost zmenšila, tudíž již zde není tak jasný vliv evropeizace. V druhé sadě, tedy četností priorit EBS v programových prohlášeních vlády se tento trend nepotvrdil vůbec, dokonce výsledky ukazují na zmenšování tohoto vlivu. Zde však musíme zohlednit množství dalších intervencujících proměnných. V programových prohlášeních vlád může hrát velkou roli

samotná vládní politika a její ideové zakotvení, popřípadě malá moc EU vůči národním aktérům, kteří tak upřednostňují vlastní bezpečnostní stanoviska.

Jako další výzkum vhodný k navázání na tuto práci by bylo zvětšit časový úsek a nahlédnout tak na problematiku Sametové revoluce v roce 1989 a zachytit tak komplikovaný přerod nejen bezpečnostní politiky ČR. Jako další možné rámce pro návaznost na tuto práci by šlo analyzovat postoje českých politických stran a jejich prohlášení. Zajímavou by mohla být studie bottom-up, tedy jak působí ČR na EU a jak se zde daří prosazovat postoje ČR. Komplikace u této práce pramení z podstaty zkoumaných subjektů, kdy je těžké měřit vliv evropeizace při stejných bezpečnostních hrozbách pro subjekty. Na druhou stranu klady této práce vidím v dosud stále plně neprobádaném pojmu evropeizace (stále neexistuje jednotná definice) vůči bezpečnostní politice, kde k jednotlivým státům téměř absentují nebo se počítají v jednotkách případů. Stejně tak to bylo v případě ČR a tato práce je tak zajímavým vstupem pro další možnosti zkoumání.

Literatura byla zvolena vhodně, a především v teoretické části přiblížila vhléd do problematiky a řádně vysvětlila zkoumané pojmy, jejich klady, zápory a možná východiska. V analytické části převažují programová prohlášení vlád a bezpečnostní strategie EU a ČR, které byly čerpány z oficiálních internetových stránek Vlády ČR, Ministerstva obrany, Ministerstva zahraničních věcí a z oficiálních stránek EU.

Seznam zkratek

BiS	Bezpečnostní a informační služba
EU	Evropská unie
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
EBS	Evropská bezpečnostní strategie
EBOP	Evropská bezpečnostní a obranná politika
EDIDP	Evropský program rozvoje obranného průmyslu
MPCC	Útvar schopnosti vojenského plánování a vedení
NATO	Severoatlantická aliance
PESCO	Stálá strukturovaná spolupráce
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika

Použité zdroje

Balfour, R., Carta, C., & Raik, K. (Eds.). (2015). *The European external action service and national foreign ministries: Convergence or divergence?*. Ashgate Publishing, Ltd.

Bezpečnostní politika státu, 2021, Online dostupné z: <<https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-politika-statu.aspx>> (25. 5. 2021)

Bezpečnostní strategie České republiky. (2003). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <<https://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2003%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>> (25. 4. 2021)

Bezpečnostní strategie České republiky. (2011). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <https://www.mzv.cz/file/699914/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf> (25. 4. 2021)

Bezpečnostní strategie České republiky. (2015). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <<https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>> (25. 4. 2021)

Bignami, Francesca (2004). “The Challenge of Cooperative Regulatory Relations after Enlargement,” in George A. Bermann and Katharina Pistor (eds.), *Law and Governance in an Enlarged European Union*. Oxford: Hart Publishing, 97–141.

Buller, J., & Gamble, A. (2002). Conceptualising europeanisation. *Public policy and administration*, 17(2), 4-24.

Bulmer, S. J., & Radaelli, C. M. (2004). *The Europeanisation of national policy?* (No. p0042). Queens University Belfast.

Bulmer, S., Dolowitz, D., Humphreys, P., & Padgett, S. (2007). *Policy transfer in European Union governance: regulating the utilities*. Routledge.

Cowles, M. G., Caporaso, J. A., & Risse, T. (Eds.). (2001). *Transforming Europe: Europeanization and domestic change*. Cornell University Press.

De Flers, N. A., & Müller, P. (2010, April). Applying the concept of Europeanization to the study of foreign policy: dimensions and mechanisms. In *GARNET Conference* (p. 5).

Economides, S. (2005). The Europeanisation of Greek foreign policy. *West European Politics*, 28(2), 471-491.

- Eichler, J. (2006). Hrozba globálního terorismu a její vyhodnocování. *Mezinárodní vztahy*, 41(3), 19-45.
- Everts, S., & Grabbe, H. (2003). Why the EU needs a security strategy. *Center for European Reform, Briefing paper, London*.
- Evropská bezpečnostní strategie. (2003). *Evropská unie*. Published. Online dostupné z: <<https://www.consilium.europa.eu/media/30804/qc7809568csc.pdf> > (25. 4. 2021)
- Evropská bezpečnostní strategie. (2016). *Evropská unie*. Published. Online dostupné z: <https://www.mocr.army.cz/assets/dokumenty-a-legislativa/eu/eugs_cz_version.pdf > (25. 4. 2021)
- Exadaktylos, T. (2008). The Case of EU involvement in the Western Balkans: Europeanizing Greek Foreign Policy. *Working Paper presented at the ECPR Joint Sessions. Rennes, France*, 11-16.
- Featherstone, K. (2003). Introduction: In the name of Europe. *The politics of Europeanization*, 3-26.
- Featherstone, K., & Radaelli, C. M. (Eds.). (2003). *The politics of Europeanization*. OUP Oxford.
- Grabbe, H. (2003). European integration and corporate governance in Central Europe: Trajectories of institutional change. In *Corporate Governance in a Changing Economic and Political Environment* (pp. 247-266). Palgrave Macmillan, London.
- Handl, V, & Pick, O. (2005). ČESKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA 1993–2005 — OD „NÁVRATU DO EVROPY“ K EVROPEIZACI. *Ústav Mezinárodních Vztahů Praha*. Published. Online dostupné z: <<https://www.files.ethz.ch/isn/29240/2005-05-Ceska%20zahranicni%20politika.pdf>>
- Havlík, V., & Pšeja, P. (2007). Evropeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách. *Fakulta Sociálních Studií Masarykovy Univerzity*, 7–15.
- Héritier, A. (2005). Europeanization research East and West: A comparative assessment.
- Hettyey, A. (2020). The Europeanization of Hungarian foreign policy and the Hungarianization of European foreign policy, 2010-18. *Journal of Contemporary European Studies*, 1-14.

- Hill, C., & Wong, R. (Eds.). (2011). *National and European foreign policies: towards europeanization* (pp. 1-18). Abingdon: Routledge.
- Hill, T. (1996). *The actors in Europe's foreign policy*. Psychology Press.
- Hocking, B. (Ed.). (2016). *Foreign ministries: change and adaptation*. Springer.
- Hocking, B., & Spence, D. (Eds.). (2016). *Foreign ministries in the European Union: integrating diplomats*. Springer.
- Kaminska, J. (2007). New EU members and the CFSP: Europeanization of the Polish foreign policy. *Political Perspectives*, 2(2), 1-24.
- Khol, R. (2000). Evropská bezpečnostní a obranná politika – odpověď na evropské bezpečnostní ambice? *Mezinárodní Vztahy*, 29–40.
- Kratochvíl, P., Beneš, V., Braun, M., Dopita, T., Handl, V., & Kořan, M. Česká republika s SZBP/SBOP: Od pasivní absorpce k aktivní transformaci české zahraniční politiky.
- Lee-Ohlsson, F. (2009). Sweden and development of the European security and defence policy: a bi-directional process of Europeanization. *Cooperation and conflict*, 44(2), 123-142.
- Legrand, J. (12. 2020). *Společná bezpečnostní a obranná politika*. Evropský Parlament. Online dostupné z: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/159/spolecna-bezpecnostni-a-obranna-politika>> (20. 5. 2021)
- Legrand, Jerome. (12. 2020). *Zahranicni politika: cile, nástroje a dosažené výsledky*. Online dostupné z: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/158/zahranicni-politika-cile-nastroje-a-dosazene-vysledky>> (21. 5. 2021)
- Lightfoot, S., & Szent-Iványi, B. (2014). Reluctant Donors? The Europeanization of International Development Policies in the New Member States. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 52(6), 1257-1272.
- Major, C. (2005). Europeanisation and Foreign and Security Policy—undermining or rescuing the nation state?. *Politics*, 25(3), 175-190.
- Menon, A. (2000). *The national co-ordination of EU policy: The domestic level* (pp. 252-3). H. Kassim, B. G. Peters, & V. Wright (Eds.). Oxford: Oxford University Press.

Miskimmon, A. (2007). *Germany and the common foreign and security policy of the European union*. Basingstoke.

Nastoupil, R. (1999). Current Czech defense policy. *The journal of Slavic military studies*, 12(2), 110-122.

Øhrgaard, J. C. (1997). 'Less than supranational, more than intergovernmental': European political cooperation and the dynamics of intergovernmental integration. *Millennium*, 26(1), 1-29.

Olsen, G. R. (2011). How strong is Europeanisation, really? The Danish defence administration and the opt-out from the European security and defence policy. *Perspectives on European Politics and Society*, 12(1), 13-28.

Omezující opatření EU v reakci na krizi na Ukrajině. (2021, May 25). Online dostupné z: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/ukraine-crisis/>> (26. 5. 2021)

Pomorska, K. (2007). The impact of enlargement: Europeanization of Polish foreign policy? Tracking adaptation and change in the Polish Ministry of Foreign Affairs. *The Hague Journal of Diplomacy*, 2(1), 25-51.

Potůček, M., Nekola, M., Příkryl, J., Benáček, V., Just, P., & Rašek, A. (2004). Strategic governance. *Sub-project of the research project "Visions and strategies of the Czech Republic's development."* Prague: Charles University.

Press office – General Secretariat of the Council. (2014). Crimea and Sevastopol: Further EU sanctions approved. *Council of the European Union*. Published. Online dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/146392.pdf> (10. 5. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2002). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf> (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2004). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/stanislav-gross/Programove-prohlaseni-vlady-Ceske-republiky_1.pdf> (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2005). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/jiri-paroubek/Programove-prohlaseni-vlady-Jiriho-Paroubka_1.pdf> (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2006). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolanek-1/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf> (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2007). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolanek-2/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf > (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2009). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <<https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/jan-fischer/ppv-2009.pdf> > (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2010). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <<https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programova-prohlaseni-74856/> > (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2013). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <<https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/tema/Programove-prohlaseni-vlady-20130802.pdf> > (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2014). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove_prohlaseni_unor_2014.pdf > (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2017). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <<https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni-vlady-162319/> > (25. 4. 2021)

Programové prohlášení vlády. (2018). *Vláda*. Published. Online dostupné z: <<https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni-vlady-162319/> > (25. 4. 2021)

- Rada Evropské unie. (2014, September). *ROZHODNUTÍ RADY 2014/658/SZBP ze dne 8. září 2014*. Úřední věstník Evropské unie. Online dostupné z: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0658&from=CS>> (18. 5. 2021)
- Raik, K. (2004). EU accession of Central and Eastern European countries: Democracy and integration as conflicting logics. *East European Politics and Societies*, 18(4), 567-594.
- Rieker, P. (2006). From common defence to comprehensive security: Towards the Europeanization of French foreign and security policy?. *Security Dialogue*, 37(4), 509-528.
- Rieker, P. (2006). *Europeanization of national security identity: The EU and the changing security identities of the Nordic states*. Routledge.
- Role České republiky v SZBP a EBOP*. (20. 11. 2006). Online dostupné z: <<https://euractiv.cz/section/vnitro-a-spravedlnost/linksdossier/role-esk-republiky-v-szbp-a-ebop/>> (20. 5. 2021)
- Schmidt-Wellenburg, C. (2017). Europeanisation, stateness, and professions: What role do economic expertise and economic experts play in European political integration?. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 4(4), 430-456.
- Smith, M. E. (2004). *Institutionalization, policy adaptation and European foreign policy cooperation*. *European journal of international relations*, 10(1), 95-136.
- Tonra, B. (2000). Mapping EU Foreign Policy. *Journal of European Public Policy*, 7(1).
- Tonra, B. (2018). *The Europeanisation of National Foreign Policy: Dutch, Danish and Irish Foreign Policy in the European Union: Dutch, Danish and Irish Foreign Policy in the European Union*. Routledge.
- Tonra, B., & Christiansen, T. (Eds.). (2004). *Rethinking European Union Foreign Policy*. Manchester University Press.
- Torreblanca, J. I. (2001). *Ideas, preferences and institutions: Explaining the Europeanization of Spanish foreign policy* (p. 14). Oslo: ARENA.

- Tsardanidis, C., & Stavridis, S. (2005). The Europeanisation of Greek foreign policy: a critical appraisal. *Journal of European Integration*, 27(2), 217-239.
- Vachudova, M. A. (2005). *Europe undivided: democracy, leverage, and integration after communism*. Oxford University Press on Demand.
- Vojtíšek, P. (2012). *Výzkumné metody. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní*.
- White, B. (2017). *Understanding European foreign policy*. Macmillan International Higher Education.
- Whitman, R. G., & Manners, I. (2000). *The foreign policies of European Union member states*. Manchester University Press.
- Wong, J. (2018). *Healthy democracies*. Cornell University Press.
- Wong, R. (2005). *The Europeanization of French foreign policy: France and the EU in East Asia*. Springer.

Abstrakt

Tato práce se zabývá vlivem evropeizace na bezpečnostní politiku České republiky. Mezi mnoha směry, jež pojem evropeizace nabízí, je využit princip top-down, což znamená, jak působí EU na bezpečnostní politiku ČR. Práce je rozdělena do teoretické a analytické části. V první části je zkoumán samotný fenomén evropeizace a jeho možné teoretické adaptace. V závěru první části jsou představeny základní bezpečnostní strategie EU, ze kterých se bude vycházet v druhé části. Druhá část se věnuje jednotlivým bezpečnostním strategickým dokumentům a jejich analýze. Nejprve jsou analyzovány Bezpečnostní strategie ČR 2003-2015 s konečným shrnutím těchto dokumentů a poté programová prohlášení vlád 2002-2020, opět s konečným shrnutím. Každý z těchto dvou bodů ještě obsahuje kvantitativní část, kde je zkoumána četnost primárních bodů EBS v Bezpečnostních strategiích ČR a v Programových prohlášeních vlád. Výsledky kvalitativní části ukazují, že vliv evropeizace na ČR působí, jelikož jsou téměř všechny hlavní body Bezpečnostních strategií ČR a Programových prohlášení vlád rovněž součástí Evropských bezpečnostních strategií. Rovněž se v těchto dokumentech stále častěji objevovala přímá spojitost mezi aspekty České bezpečnosti na bezpečnost evropskou. Tyto výsledky však mohou být poznamenány mnoha proměnnými, především u Programových prohlášení vlád může mít velký vliv na tuto analýzu samotná vládní politika a její ideologické ukotvení. V kvantitativní části se z části podpořil výstup části kvalitativní. Zkoumání četností primárních bodů EBS v dokumentech ČR ukázalo zvýšení četností a stoupající tendenci v četnostech mezi Bezpečnostními strategiemi ČR a pokles četností v těchto bodů v Programových prohlášeních vlád. Na zřetel však musíme opět brát další možné výše zmíněné proměnné, které mohly do této analýzy vstoupit.

Abstract

This work deals with the influence of Europeanisation on the security policy of the Czech Republic. Among the many directions offered by the concept of Europeanization is the use of the top-down principle, which means how the EU acts on the security policy of the Czech Republic. The work is divided into theoretical and analytical parts. The first part examines the phenomenon of Europeanization itself and its possible theoretical adaptations. The conclusion of the first part presents the basic EU security strategies on which the second part will be based. The second part deals with individual security strategy papers and their analysis. The Czech Security Strategy 2003-2015 is first analysed with a final summary of these documents and then the programme statements of the governments 2002-2020, again with a final summary. Each of these two points still contains a quantitative section, where the frequency of primary EBS points is examined in the Security Strategies of the Czech Republic and in the Programme Statements of Governments. The results of the qualitative part show that the influence of Europeanization on the Czech Republic is at work, as almost all the main points of the Czech Security Strategies and Programming Statements of Governments are also part of the European Security Strategies. These documents also increasingly showed a direct link between aspects of Czech security and European security. However, these results can be marked by many variables, especially for Government Programme Statements, government policy itself and its ideological anchors can have a big impact on this analysis. In the quantitative part, the output of the qualitative part was supported by it. Examination of the frequency of primary EBS points in Czech documents showed an increase in frequency and an increasing trend in frequency between Czech Security Strategies and a decrease in frequency in these points in Programme Statements of Governments. However, we must again take into account other possible variables mentioned above that could have entered into this analysis.